

Kooskõlastustabel

Eelnõule esitasid I kooskõlastusringil ettepanekuid ja kommentaare Sotsiaalministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Andmekaitse Inspeksioon ja Eesti Linnade ja Valdade Liit.

Eelnõule esitasid II kooskõlastusringil tagasiside Justiits- ja Digiministeerium, Eesti Puuetega Inimeste Koda ja Eesti Tööandjate Keskliit. Eelnõu kooskõlastas märkusteta Eesti Linnade ja Valdade Liit.

Nr	Ettepanek/märkus	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kommentaar
	Sotsiaalministeerium	
1	<p>Eelnõu § 1 p 3: kavandatud andmevahetus Töötukassa ja kohaliku omavalitsuse vahel on ka meie hinnangul vajalik ja toetab ka sotsiaalhoolekande seaduse eesmärke kliendi ühisel abistamisel. Seletuskirja kohaselt plaanitakse seda teha sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (STAR) vahendusel. Seletuskirja 8. peatükis lk 31 on välja toodud, et muudatuste rakendamiseks vajalike IT-arenduste kulu on hinnanguliselt 154 900 eurot, millega on arvestatud töötukassa eelarves, kuid kajastatud ei ole STAR-i arendamiseks vajalikke IT-kulusid ja nende katteallikat. Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse (TEHIK) esmase hinnangu kohaselt on andmete edastamiseks vajaliku x-tee teenuse loomise arenduskulu 60 000 eurot + km. Palume vastav kulu kajastada ka seletuskirjas. Seletuskirjas tuleb ette näha selle kulu katteallikad ja ühtlasi palume vastava lisaraha taotleda riigieelarvest TEHIK-u jaoks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil.</p> <p>Seletuskirjas tuleb ka ära märkida, kust leitakse vajalikud vahendid siis, kui riigi eelarvestrateegia protsessis lisarahasid ei saada. Meie ministeerium lisavahendeid IT-arenduseks ei ole hetkel planeeritud.</p>	<p>Arvestatud osaliselt ja selgitatud.</p> <p>Käesoleva eelnõu raames ei kavandata infosüsteemidevahelist automaatset andmevahetust infosüsteemide andmevahetuskilbi (X-tee) kaudu. Töötukassa ja Sotsiaalministeeriumi valitsemisala asutuste vaheline andmete küsimine ja edastamine toimub jätkuvalt juhtumipõhiselt konkreetse menetluse raames, lähtudes vajadusest lahendada üksikjuhtum ning järgides isikuandmete minimaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõtteid.</p> <p>Valitud lahendus võimaldab vältida püsiva ja laiapõhjalise ligipääsu loomist teise asutuse andmetele olukorras, kus andmete kasutamise vajadus ei ole massiline ega pidev, vaid seotud üksikute juhtumitega.</p> <p>Samas peame infosüsteemidevahelist automatiseeritud andmevahetust X-tee kaudu pikas perspektiivis põhjendatuks ja vajalikuks, eeskätt menetluste tõhustamise ja halduskoormuse vähendamise eesmärgil. Vastava IT-arenduse elluviimiseks on siiski vaja eraldi ressursse ja ettevalmistust ning seda ei ole võimalik realiseerida</p>

	<p>Ülaltoodust tulenevalt ei saa kõnealune säte jõustuda üldises korras – IT-arendused võtavad aega ja samuti tuleb selleks vajalik aeg ja raha planeerida konkreetsesse aastasse. Palume jõustumissäte meiega läbi arutada, sest sellest sõltub IT-arenduste aeg.</p>	<p>käesoleva eelnõu menetluse raames. X-tee arenduse kavandamine ja rahastamisvõimaluste leidmine toimub eraldi edasiste tegevuste käigus.</p>
2	<p>Eelnõu § 4 p 1: eelnõukohase töövõimetoetuse seaduse (TVTS) § 7 lõikega 8 antakse juurdepääs tervise infosüsteemis (TIS) olevatele TVTS § 7 lõikes 4 nimetatud isikuandmetele muuhulgas ka töövõime hindamise mõju ja tulemuslikkuse hindamise ning parendamise eesmärgil. Soovime siinjuures rõhutada, et ligipääs TIS-s olevatele andmetele saab seaduse alusel olla ainult nende isikute osas, kes on varem andnud TVTS § 7 lõikes 4 toodud nõusoleku TIS-s olevatele isikuandmetele ligipääsuks ja kelle töövõimet on hinnatud. Juhime tähelepanu, et tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 59¹ kohaselt on TIS-i andmete töötlemise eesmärk esmatähtsana suunatud tervishoiuteenuse osutamisele ja isiku ravimisele. Isikuandmete kujul juurdepääs TIS-ile „mõju ja tulemuslikkuse hindamise ning parendamise eesmärgil“ on vastuolus IKÜM artiklis 5 sätestatud eesmärgi piirangu ja minimaalsuse põhimõttega. Kui andmete töötlemise eesmärk ei ole konkreetse eksperdiarvamuse õigsuse kontrollimine (individuealne järelevalve), vaid üldine süsteemne analüüs või meetodika arendamine, tuleb vastavalt IKÜM artiklile 25 (lõimitud andmekaitse) ja artiklile 89 kasutada anonüümitud andmeid või statistilisi väljavõtteid. Isikustatud terviseandmete kasutamine halduse siseseks arendustegevuseks riivab ebaproportsionaalselt isiku privaatsust, kuna selline eesmärk väljub TIS-i seadusjärgse kasutuse ja isiku poolt algselt antud nõusoleku piiridest (IKÜM art 6 lg 4). Andmekaitse Inspektsiooni senise praktika kohaselt on TIS-i andmete teisene kasutus lubatud vaid juhul, kui see on vältimatult vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks viisil, mida ei saa saavutada vähem riivavate vahenditega. Süsteemi „parendamine“ isikuandmete baasil ei vasta sellele kriteeriumile, kui puudub vahetu seos</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõu § 4 punkti 1 eesmärk ei ole üldine töövõime hindamise süsteemne analüüs ega teadus- või statistikatöötlus, vaid töövõime hindamise menetluse kvaliteedi, põhjendatuse ja õiguspärase rakendamise hindamine. Selline tegevus on otseselt seotud töövõime hindamise korraldamisega ning ei välju tervise infosüsteemi andmete kasutamise seadusjärgsest raamistikust.</p> <p>TVTS § 7 lõike 8 sõnastusest on jäetud välja tekstiosa „ning töövõime hindamise mõju ja tulemuslikkuse hindamise ning parendamise eesmärgil“. Vastavad parandused on tehtud ka seletuskirjas.</p>

	<p>konkreetses isiku menetlusega. Seetõttu peame vajalikuks piirata isikustatud andmete kasutusõigust vaid vahetu järelevalve teostamisega konkreetse eksperdiarvamuse üle.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt palume jätta TVTS § 7 lõike 8 sõnastusest välja tekstiosa "ning töövõime hindamise mõju ja tulemuslikkuse hindamise ning parendamise eesmärgil".</p>	
3	<p>Eelnõu § 4: eelnõu § 4 p-st 1 tulenevalt tuleb muuta ka TVTS § 7 lõike 5 alusel kehtestatud ministri määrust <u>Töövõime hindamiseks, puude raskusastme tuvastamiseks ning hüvitiste määramiseks ja maksmiseks vajalike tervise infosüsteemi andmete loetelu ja päringute perioodid–Riigi Teataja</u> ja selle volitusnormi. Määruses on ette nähtud TIS-i andmete loetelu ja päringute perioodid. Kehtiva määruse kohaselt on Töötukassal juurdepääs TIS-i andmetele üksnes töövõime hindamiseks, kuid eelnõuga soovitakse saada juurdepääsu laiemal eesmärgil (ekspertarvamuste kvaliteedi ja põhjendatuse hindamiseks). Määruse tasandil tuleb selgelt eristada isikuandmete koosseis ja päringuõigus vahetu järelevalve teostamiseks (kus isiku tuvastamine on vältimatu). Volitusnormi laiendamisel tuleb välistada olukord, kus statistiliste eesmärkide (töövõime hindamise mõju ja tulemuslikkuse hindamise ning parendamise eesmärgil) saavutamiseks avatakse juurdepääs TIS-i delikaatsetele andmetele isikustatud kujul. Seega tuleb vastavalt muuta nii määruse volitusnormi kui ka määrust.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõu täiendatud volitusnormi täpsustusega ning seletuskirjale lisatud rakendusakti kavand.</p>
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium		
4	<p>1. Eelnõu seletuskirjas on hinnatud kaasnevaid sotsiaalseid, majanduslikke ja riigivalitsemisele avalduvaid mõjusid, samas ei ole sarnaselt mitmete teiste valdkondadega puudutatud mõju regionaalarengule. Näeme, et eelnõuga kaasnevad eeldatavalt siiski ka arvestatavad mõjud regionaalarengule. Regionaalsest vaatenurgast mõjutavad eelnõuga kaasnevad muudatused eriti piirkondi, kus töötus on kõrge ja töökohtade kättesaadavus piiratud (nt Ida-Virumaa, Kagu-Eesti, saared, tööjõuareaalide</p>	<p>Arvestatud osaliselt ja selgitatud.</p> <p>Näeme, et eelnõuga kaasnevad mõjud regionaalarengule on kaudsed, mistõttu ei ole seletuskirjas mõju regionaalarengule põhjalikult analüüsitud. Seletuskirja on täpsustatud vastava selgitusega, sh kuidas kaudsed mõjud avalduvad. Kuivõrd otsesed regionaalsed mõjud puuduvad, ei mõjuta eelnõu rakendamine strateegia „Eesti 2035“ ja üleriigilise planeeringu „Eesti</p>

<p>äärealad)¹ ning piirkondi, kus ühistransport ning digivõimekus on nõrgemad.</p> <p>2. Seletuskirja mõjude peatükki tuleb kindlasti veel täiendada eelnõuga kaasnevate piirkondlike ja regionaalarengule avalduvate mõjude hinnanguga². Täiendavalt palume hinnata millist mõju omavad eelnõukohased muudatused erinevatele piirkondadele ja milliseid leevendusmeetmeid on kavandatud avalduvatele mõjudele. Palume lisada hinnang ka juhul, kui vastavad mõjud on kaudsed või vähese ulatusega.</p> <p>3. Ühtlasi palume seletuskirjas eelnõu regionaalarengut puudutavate mõjude osa täiendamisel arvestada järgnevaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tööotsijale võib „sobiva töö tingimuste“ laiendamine pärast sajandat päeva muuta sobiva töö leidmise keerulisemaks just suurematest linnapiirkondadest kaugemal elavatele töötutele, kus töökohtade valik ja töövõimalused on kesisemad. See eeldab eelnõuga kavandavate muudatuste kõrvale kindlasti ka täiendavate leevendusmeetmete kavandamist selliste piirkondade tööotsijatele; - tööotsijate rangemate aktiivsuse nõuete täitmine, mis eeldab füüsilist kohal käimist Töötukassa esinduses või tööjõukoolitusel, võib osutada keerukamaks ja kulukamaks keskustest kaugemates ja halva transpordiühendusega piirkondades elavatele töötutele. Samuti võib rangemate nõuete täitmine olla takistatud puuduva või halva internetiühendusega ja arvukama vähese digioskusega elanikkonnaga piirkondades kui Töötukassa või koolitaja kasutab tööotsijaga suhtlemiseks digitaalseid kanaleid. Enam puudutavad need keerukused näiteks hajaasustusega piirkondi ja riigi äärealasid; 	<p>2050“ eesmärki vähendada riigisiseseid piirkondlikke arenguerinevusi.</p> <p>Täiendavad selgitused regionaalsete mõjude avaldumise kohta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sobiva töö tingimuste laiendamine pärast töötuna arvel oleku 20 nädalat: muudatuse mõte on anda senisest suurema vabaduse endale sobiva töö otsimiseks esimese 20 töötuse nädala jooksul. Kui inimesel ei ole õnnestunud töö leidmine esimesel 20 nädalal alates töötuna registreerimisest, on võimalik suunata inimest tööotsingu seniseid piire laiendama, et oleks võimalik arvestada tööotsingutes laiema tööpakkumiste ringiga. Seega laieneb sobiva töö tingimuste muutumisel tööpakkumiste ring, mida inimene peab töö otsimisel kaaluma. Eesmärk on ennetada pikemaks venivat töötust ning motiveerida kiiremat tööle asumist. - eelnõu järgi ei muutu inimese kohustused aktiivsuse nõuete täitmisel – töötut peab osalema nõustamisel töötukassa määratud ajal ja viisil, täitma tegevuskava ning võtma vastu sobiva töö. Vastavalt vajadusele ja kokkuleppele töötukassaga pakutakse ka kaugnõustamise võimalust või tööturuteenustel osalemist distantsil. Töötukassa esindused on olemas üle Eesti maakonnakeskustes. Töötukassa hindab inimeste võimekust kasutada digitaalseid kanaleid ja kui see on piiratud, pakub alternatiivseid võimalusi nõustamisel või teenustel osalemiseks. Oluline on siiski arvestada, et tööotsing eeldab ka liikumise valmidust, sh vajadusel töötukassa esinduses kohal käimist, töövestlustele või töökohaga tutvumisele minemist või tööturuteenustel osalemist. Töötuna arveloleku ajal tasutakse osadel tööturuteenustel (sh tööturukoolitusel või tööpraktikal osalemiseks) sõidu- ja
--	---

¹ Nt Valga-, Jõgeva- ja Ida-Virumaal on töötuse määr viimastel Statistikaameti andmetel püsinud 2-5 %-punkti jagu kõrgem riigi keskmisest. Sarnased piirkondlikud tööturu väljakutsed ilmnevad ka Töötukassa igakuistest andmestikest - Registreeritud töötud | Tableau Public

² vastavalt HÖNTE §46 ja mõju hindamise kontrollküsimustiku mõjuvaldkonnale p. 9

	<p>- seetõttu vajab täpsustamist, millised võivad olla eelnõu muudatuste sotsiaalsed ja majanduslikud mõjud piirkondadele, kus tööandjaid napib ning ühistranspordi ja digitaalsete ühendusvõimaluste kasutamine on piiratud, samuti kuidas need võimalikud negatiivsed mõjud piirkondadele on leevendatud;</p> <p>- eelnõu soodustab küll töötuse kestuse lühenemist ja tööturuteenuste tõhustamist, kuid ometi võivad rangemad aktiivsuse- ja „sobiva töö“ nõuded mõjutada ebaproportsionaalselt eelkõige puuduliku ühistranspordi ja digitaalsete ühendusvõimalustega piirkondi ning soodustada sealsete mittetöötavate inimeste tugisüsteemist ja tööturult välja langemist. Palume täpsustada milliseid piirkondlikke eripärasid arvestavaid leevendusmeetmeid on sellisteks olukordadeks kavandatud;</p> <p>- ühtlasi palume hinnata, mil määral võivad eelnõu mõjud toetada või vastu töötada strateegia „Eesti 2035“ ja uue üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ eesmärkidele vähendada riigisiseseid piirkondlikke arenguerinevusi;</p> <p>- lisaks regionaalarengut puudutavatele mõjudele palume välja tuua, mil määral võivad eelnõukohased muudatused mõjutada kohalike omavalitsuste töökorraldust, -koormust ja kulusid seoses koostööga Töötukassaga tööturuteenuste tõhustamisel.</p>	<p>majutustoetust kui teenust pakutakse elukohast kaugel.</p> <p>Eelnõukohased muudatused ei mõjuta kohalike omavalitsuste töökorraldust, -koormust ja kulusid seoses koostööga töötukassaga. Eelnõu ei laienda oluliselt kohaliku omavalitsuse ja töötukassa vahelist andmevahetust ega lisa uusi kohustusi. Andmevahetus lähtub ka edaspidi vajadusest ja senine koostöö praktika töötukassa kohalike esinduste ja kohalike omavalitsuste vahel jätkub samamoodi nagu seni.</p>
5	<p>4. Samuti palume seletuskirjas välja tuua, milliseid leevendavaid meetmeid on plaanis kasutusele võtta, et eelkirjeldatud riske ja negatiivseid mõjusid piirkondadele minimeerida. Leiame, et selliseid leevendusmeetmeid kavandades võivad eelnõukohaste muudatuste positiivsed mõjud inimeste sotsiaalmajanduslikule toimetulekule, pikemaajalise töötuse riski leevendamisele ja ettevõtetele vajaliku tööjõu kättesaadavusele avalduda tuntavamalt just piirkondades, kus töötuse määr on püsinud kõrgem ja tööjõus osalemine madalam. See omakorda aitaks</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Vt selgitused eelmises punktis.</p>

	eelnõu regionaalarengut tasakaalustavat mõju tugevdada.	
6	<p>5. Eelnõu punktiga 8 muudetakse TöMS § 9 lõigete 5 ja 6 sõnastust ning lõike 5 sõnastusest jääb välja punkt 2, mille kohaselt loetakse töötule esimese 20 nädala vältel töötuna arvelevõtmisest arvates sobivaks tööks tööd, mille puhul sõiduks elukohast töökohta ja tagasi ühissõidukiga ei kulu töötul rohkem kui kaks tundi päevas ega rohkem kui 15 protsenti kuupalgast. TöMS § 9 lõike 6 sõnastust muudetakse ning eelnõukohase TöMS § 9 lõike 6 kohaselt loetakse töötule alates 101. päevast töötuna arvelevõtmisest arvates sobivaks tööks tööd, mille puhul sõiduks elukohast töökohta ja tagasi ei kulu töötul rohkem kui kaks tundi päevas või mida on võimalik teha töötule elukohas püsivalt kaugtööna. Juhul kui seejuures ei võeta enam arvesse töökohani jõudmiseks kuluvat aega ühistranspordiga ega rahalist kulu, laiendab see selgelt sobiva tööni jõudmise tingimusi, mis mõjutab töö leidmise võimalusi kitsendavalt mitmetes piirkondades, eriti hajaasustuse piirkonnas elavale töötule. Palume kavandatavat muudatust seletuskirjas täpsemalt selgitada ning selle mõju analüüsida.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Seletuskirja on täiendatud võrdlusega kehtiva regulatsiooni ja eelnõukohase regulatsiooni erisustest. Eelnõu kohaselt arvestatakse esimesel 20 nädalal inimese elukohaga ja ei ole seatud täiendavaid tingimusi. See tähendab, et inimesel on varasemast suurem vabadus esimesel 20 nädalal seada ootusi sobiva töö kaugusele elukohast, sh arvestades tööle sõitmise aega, kulu ja transpordi viisi.</p> <p>Eelnõu kohaselt loetakse töötule alates 21. nädalast töötuna arvelevõtmisest arvates sobivaks tööks tööd, mille puhul sõiduks elukohast töökohta ja tagasi ei kulu töötul rohkem kui kaks tundi päevas. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei täpsustata enam transpordi viisi, et oleks võimalik võtta arvesse inimesele kasutada olevaid transpordi võimalusi. Seletuskirjas selgitatakse, et töötukassa arvestab ajapiirangu kontrollimisel töötule kasutada olevaid transpordivõimalusi. Seega inimestel, kes kasutavad tööle sõitmiseks ühistransporti, arvestatakse tööle sõitmise aega ühistranspordiga liikumise ajakulu järgi.</p> <p>Võrreldes kehtiva korraga ei arvestata enam tööle sõitmise kulu, kuivõrd praktikas on sõidukulude kontrollimine töötukassale liiga suure halduskoormusega ning puudub võimalus kõikide töötute tööle ja koju sõidu kulu ühtsetel alustel arvestada (kulu sõltub kasutatavast transpordiliigist).</p> <p>Tööle liikumise aja arvestus sobiva töö määramisel on üldlevinud praktika ka rahvusvaheliselt. See annab ühelt poolt signaali mida inimeselt oodatakse tööotsingu tingimuste seadmisel ja annab teiselt poolt ka kindlust, et inimeselt ei saa nõuda ebamõistlikult kaugele tööle liikumist. Eesmärk ei ole</p>

		töö leidmise võimaluse kitsendada vaid laiendada töö otsimise piirkonda mõistlikus ulatuses juhul kui kodule lähemal ei ole töökoha leidmine võimalik. Soovi ja valmisoleku korral võib tööd ka laiemas piirkonnas otsida. Kuivõrd sobiva töö kauguse tingimus arvestab võrreldes kehtiva regulatsiooniga inimese individuaalseid transpordivõimalusi, ei kitsenda muudatus töö otsimise võimalusi ja muudatuse mõju ei ole detailsemalt analüüsitud.
7	<p>6. Kindlasti on vaja eelnõuga tagada, et tööotsijale „sobiva töö“ määratlemisel arvestaks Töötukassa individuaalse lähenemise korras olulisi individuaalseid ja piirkondlikke erisusi ja piiranguid. Sealhulgas seda, kas tööotsijal on reaalselt olemas tema elukohas vajalikud tingimused või oskused kaugtööks (nt ligipääs kiirele internetile, digioskused) juhul kui „sobiva tööna“ määratletakse kaugtööd võimaldav töökoht kaugemal kui kahe tunni edasi-tagasi töölesõidu kaugusel. Või kas tööotsija elukohast on tagatud ühistranspordi võimalus, mis lubab mugavalt liigse ooteajata ja rahalise kuluta vähemalt kahetunnise ajakulu piires tööl käia. Või kas tööotsijal on mingeid muid piirkondlikke takistusi (nt mugava ühistranspordi võimaluse ja internetiühenduse puudumine) aktiivsuspõuete täitmiseks.</p>	<p>Arvestatud. Töötukassa valib sobivad tööpakkumised välja ning lisab need tööotsija tegevuskavasse, lähtudes sobiva töö tingimustest ja piirkondlikust tööturust. Sobiva töö pakkumisel ja sobivuse hindamisel arvestatakse inimesele tegelikult kättesaadavaid transpordivõimalusi (sh ühistransporti) ning valitakse inimesele ligipääsetavad töökohad. Kaugtööd käsitletakse sobiva tööna üksnes juhul, kui töökoht on tööandja poolt kavandatud püsiva kaugtööna ning inimesel on selle tegemiseks olemas vajalikud võimalused, vahendid ja oskused.</p>
8	<p>7. Eelnõude infosüsteemis, kaaskirjas ega seletuskirjas ei ole märgitud, et eelnõu oleks saadetud kooskõlastamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule. Kuna eelnõu puudutab ka kohalikke omavalitsusi (muudetakse andmevahetust Eesti Töötukassaga), siis palume eelnõu kooskõlastada ka Eesti Linnade ja Valdade Liiduga. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lg 1 järgi kooskõlastatakse eelnõu, mis puudutab kohaliku omavalitsuse üksuse õigusi, kohustusi ja ülesandeid või kohaliku elu korraldust, üleriigilise kohaliku omavalitsuse üksuste liiduga.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu on saadetud tutvumiseks ja kommenteerimiseks ka Eesti Linnade ja Valdade Liidule ja nende esitatud kommentaarid on kajastatud kooskõlastustabelis.</p>
Justiits- ja Digiministeerium		
9	<p>Eelnõu § 1 punkti 13 kohaselt muudetakse tööturumeetmete seaduse (TöMS) § 12, mis</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p>

<p>reguleerib töötuna arveloleku ja tööturumeetme pakkumise lõpetamist. Täpsemalt täiendatakse TöMS § 12 lõikega 3 järgmises sõnastuses: „Töötukassa võib teha otsuse isiku töötuna arveloleku lõpetamise kohta, kui töötu töötukassa töötajaga suulises või kirjalikus suhtluses hoiatusest hoolimata käitub agressiivselt, sündsusetult või muul moel nõustamist takistavalt.“. Seega tekib muudatuste jõustumise korral lisaalus inimese töötuna arveloleku lõpetamiseks. Seletuskirja põhiseaduspärasuse analüüsi osas tunnistatakse, et töö kaotamise tõttu võib inimene sattuda puudusesse ja seetõttu lasub riigil põhiseadusest tulenev kohustus tööd kaotanud inimest abistada ning kavandatud muudatus riivab inimese õigust riigilt abi saada. Justiits- ja Digiministeerium on seisukohal, et töötuna arveloleku lõpetamist võimaldavate sätete kavandamisel peab arvestama sellega, et töötuna arvelolek on töötukassa makstava töötushüvitise saamise eeldus. Töötushüvitis võib tööd kaotanud inimese jaoks olla tema ainus sissetuleku allikas. Seega peab asjaolu, mis õigustaks inimese töötuna arveloleku lõpetamist, olema kaalukas ja objektiivselt põhjendatav. Hetkel seaduses sätestatud alused töötuna arveloleku lõpetamiseks on seotud sellega, kas töötuna arvel olev inimene rikub seadusest tulenevaid nõudeid, näiteks ei osale nõustamisel (TöMS § 12 lg 1 p 1), või kas inimene ise soovib või on võimeline temale seadusega pandud kohustused täitma (inimene ise avaldab soovi töötuna arveloleku lõpetamiseks (TöMS § 12 lg 1 p 7) või lõpetatakse see inimese surma korral (TöMS § 12 lg 1 p 8)). Eelnõus kavandatud alus töötuna arveloleku lõpetamiseks seadusest tulenevate nõuete rikkumist ei eelda. Muudatustega soovitakse panna inimese õigust saada tööturumeetmeid ja hüvitisi sõltuvusse sellest, kuidas abivajav inimene töötukassa ametnikuga suhtleb ja käitub. See tähendab, et muudatuste jõustumisel tekib ametnikul lai otsustusruum küsimuses, mis otseselt mõjutab tööd kaotanud inimese abisaamise võimalust. Seletuskirjas toodud selgitused ei ole piisavad ega veenvad selleks, et oleks</p>	<p>Eelnõust on välja jäetud § 12 lg 3 (ning sellega seotud viited), kuid teenuse osutamist takistava käitumise arvestamine on lahendatud § 12 lg 1 p 2 täpsustamisega. Sätet on täiendatud nii, et kui töötu käitumise tõttu ei ole nõustamist võimalik läbi viia, käsitatakse seda nõustamisel mitteosalemisena (rakendub olemasolev kolme rikkumise loogika). Vastavad muudatused on viidud eelnõusse ja seletuskirja.</p> <p>II kooskõlastusringi järel arvestatud. Eelnõust on välja jäetud § 12 lg 3 ja I kooskõlastusringi järel lisatud täiendus.</p>
---	---

	<p>võimalik nõustuda kavandatud muudatuse vajalikkusega. Muudatuse tulemusena võib riik jätta inimese abita sõltuvalt ametniku subjektiivsest hinnangust sellele, mida vastav ametnik peab agressiivseks, sündsusetuks või muul moel nõustamist takistavat käitumiseks. Justiits- ja Digiministeerium palub eelnõust § 1 punkt 13 välja jätta.</p>	
10	<p>Eelnõu § 1 punktis 14 kavandatud TöMS muudatus ütleb, et „käesoleva seaduse § 9 lõigete 5–7 2027. aasta 1. jaanuaril jõustunud redaktsiooni kohaldatakse ka inimeste suhtes, kes on töötuna arvele võetud enne 2027. aasta 1. jaanuari“. Sisuliselt tähendab see seda, et vähendatud ehk 100-päevane periood inimese oskuste ja võimetega paremini kooskõlas töö leidmiseks ning TöMS mõistes sobiva töö muudetud kriteeriumid rakenduvad ka nende töötuna arvelolekul inimeste suhtes, kes on töötuna arvele võetud enne uute reeglite jõustumist. Seletuskirjas on öeldud: „Kuigi sobiva töö tingimused muutuvad, on haldusmenetluse efektiivsusest ja ökonoomiast lähtudes selgem, kui sobiva töö tingimusi rakendatakse edaspidi kõikidele töötutele ühtviisi. Kuigi kohustus vastu võtta sobiv töö saabub ajalises mõttes võrreldes senisega varem, ei kahjusta see juba töötuna arvel olevate inimeste õiguspärast ootust, kuna TöMSi § 9 lõike 1 punktide 3 ja 4 kohaselt on töötute kohustatud otsima tööd iseseisvalt ning vastu võtma sobiva töö ja kohe tööle asuma.“ Justiits- ja Digiministeerium ei saa nõustuda seisukohaga, et kavandatud muudatus ei kahjusta enne muudatuste jõustumist töötuna arvele võetud inimeste õiguspärast ootust. Justiits- ja Digiministeerium on seisukohal, et kavandatud muudatus kahjustab normi adressaatide õiguspärast ootust, sest töötuna arvelevõtmise hetkel kehtisid nende suhtes leebemad nõuded, millega inimestel oli õigus töötöötamisel arvestada. Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÕNTE) § 14 lõike 4 kohaselt võib seadust või selle sätet rakendada tagasiulatuvalt üksnes põhjendatud vajaduse korral, kui see toob kehtiva õiguse normidega võrreldes</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõu on muudetud selliselt, et märkus ei ole enam asjakohane ning muudatuste kohaldamisel arvestatakse inimesele soodsamate tingimustega.</p> <p>Eelnõud on muudetud selliselt, et sobiva töö tingimuste muutmise aeg jääb samaks kui on kehtivas seaduses – s.o 21 nädala juurde alates töötuse algusest. Kehtima jäävad sobiva töö tingimuste muutused, mis on muudetud eelnõus inimesele samad või soodsamad võrreldes kehtivate tingimustega. Seletuskirja on lisatud võrdlus hetkel kehtivate ja eelnõus planeeritavate sobiva töö tingimustega.</p>

	<p>kaasa isiku õiguste laienemise, vabaduste suurenemise, kohustuste või vastutuse vähenemise või muu sellesarnase tagajärje või kui sellega ei rikuta õiguskindluse põhimõtet. Seega ei saa haldusmenetluse tõhususe vajadusega põhjendada tagasiulatuvalt inimeste õigusliku olukorra halvendamist. Justiits- ja Digiministeerium palub ebasoodsa tagasiulatuva mõjuga muudatus eelnõust välja jätta.</p>	
11	<p>Eelnõu § 4 punkti 1 kohaselt täiendatakse töövõimetoetuse seaduse (TVTS) töövõime hindamist puudutavaid sätteid. Justiits- ja Digiministeerium palub jätta eelnõust välja kavandatud sätted, mis ütlevad, et juurdepääs tervise infosüsteemi andmetele on lubatud ka töövõime hindamise mõjude ja tulemuslikkuse hindamiseks. Tervise infosüsteemi andmetele juurdepääsu võimaldamise ulatus ja eesmärk peavad olema kooskõlas sellega, milleks isik on töövõime hindamiseks nõusoleku andnud. Isiku antud nõusoleku ulatus on hetkel selline, et selle alusel saaks hinnata konkreetset tema juhtumi kohta antud eksperdi arvamust. Seega juurdepääs tervise infosüsteemi andmetele peaks olema võimaldatud üksnes kindlas juhtumis tehtud ekspertarvamuse kvaliteedi ja põhjendatuse hindamiseks. Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul ei saa kavandada tervise infosüsteemi juurdepääsu võimaldamist üldise töövõime hindamise mõju ja tulemuslikkuse hindamiseks, sest isik ei ole andnud nõusoleku selleks, et tema isikuandmeid kasutatakse töövõime hindamise süsteemi tervikuna analüüsimiseks. Palume jätta kavandatud TVTS § 7 lõikest 8 välja tekstiosa „ning töövõime hindamise mõju ja tulemuslikkuse hindamise ning parendamise eesmärgil“.</p>	<p>Arvestatud. Vt ka selgitusi kooskõlastustabeli punktis 2.</p>
12	<p>Eelnõu § 1 punkti 2 kohaselt täiendatakse TöMS § 5 lõikega 5¹, mis võimaldab töötukassal edaspidi saada kohaliku omavalitsuse üksuselt ja edastada kohaliku omavalitsuse üksusele isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid. Seletuskirjas on selgitatud, et muudatus annab töötukassale õiguse inimese nõusolekuta edastada kohaliku omavalitsuse</p>	<p>Arvestatud ja selgitatud. Seletuskirja on täiendatud. Eelnõu materjalidesse jäi ekslikult sisse säte ja selgitused nõusolekuta töötluse kohta, mille osas käesoleva eelnõuga otsustati mitte edasi liikuda, kuivõrd see vajaks eelnõu olulist täiendamist osas, millele ka märkusega tähelepanu juhtisite.</p>

<p>üksusele inimese kohta andmeid. Samas kehtivas TöMSis ei ole sätet ka selle kohta, et KOV-ile võiks edastada andmeid isiku nõusolekul. TöMS § 5 lõike 5 kohaselt korraldab töötukassa tööturumeetmete pakkumist ning muud tööle saamiseks ja tööl püsimiseks vajalikku abi koostöös tööandjate, kohaliku omavalitsuse üksuste ja teiste teenuseosutajatega, vajaduse korral kaasates isiku nõusolekul tema lähivõrgustikku. Justiits- ja Digiministeerium palub selgitada, millisel õiguslikul alusel hetkel isikuandmeid KOV-ile edastatakse. Seaduse kohaselt võib isiku nõusoleku alusel hetkel kaasata üksnes tema lähivõrgustikku. Justiits- ja Digiministeerium on seisukohal, et eelkõige on vajalik isiku enda soov KOV-ilt teenust või abi saada. Olukorras, kus isik on töötukassa teenusest keeldunud, ei ole mõistetav, miks on tarvis tema andmeid KOV-ile edastada. Üksnes andmete edastamisega ei saa tekitada inimeses abisaamise soovi. Kui isik ei soovi töötukassa abi ning ei anna nõusolekut andmete edastamiseks, siis võib järeldada, et ta ei soovi tekkinud olukorras ka KOV-i abi. Sellises olukorras andmete edastamine ei ole kooskõlas andmetöötluse eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõttega. Seletuskirjas esitatud põhjendused ei ole piisavad, et pidada kavandatud andmetöötlust proportsionaalseks ja isiku seisukohast vajalikuks. Mõnes olukorras võib jaatada vajadust teavitada KOV-i abivajavast inimesest, kuid sellisel juhul tuleks KOV-ile edastada üksnes abivajava isiku nimi ja kontaktandmed inimese poole pöördumiseks. Juhul kui inimene soovib KOV-ilt siiski teenust saada, siis võib inimese soovil ja nõusolekul edastada teenuse osutamiseks ka muid vajalikke andmeid. Eelkirjeldatu pinnalt tuleb eelnõu täiendada, kavandades selles, milliseid isikuandmeid on õigus KOV-ile mõlemas kirjeldatud etapis edastada. Seletuskirjas on selgitatud, et andmekoosseis, mida töötukassa võib KOV-ile edastada, on sätestatud sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruse § 13 punktis 3.</p>	
---	--

	<p>Justiits- ja Digiministeerium palub arvestada sellega, et andmetöötuse ulatus, piirid ning töödeldavate isikuandmete kategooriad tuleb sätestada seaduses. Määrusega võib töödeldavad isikuandmete kategooriad üksnes täpsustada. Justiits- ja Digiministeerium palub tulenevalt eeltoodud tähelepanekutest lähtuvalt eelnõu täiendada.</p>	
13	<p>Eelnõu § 1 punktiga 6 täiendatakse TöMS § 8, mis reguleerib isiku töötuna arvelevõtmist. Kavandatud muudatuste kohaselt ei võeta isikut töötuna arvele enne 90 päeva möödumist viimasest töötuna arveloleku lõpetamisest, kui isiku viimane töötuna arvelolek lõpetati TöMS §2 lõike 1 punktis 2 või § 12 lõikes 3 sätestatud alusel. Seletuskirjast ei selgu, mis põhjusel ja milliste kaalutluste tulemusena on otsustatud 90-päevase perioodi kasuks. Seletuskirjas on öeldud, et ka varem on olukorras, kus isiku töötuna arvelolek rikkumiste tõttu lõpetati, kehtinud 90-päevane ooteaeg enne, kui inimesel tekib õigus töötuna arvele naasta. Samas on eelnõuga kavandatud praegu kehtiva korraga võrreldes palju rangemad reeglid, mille rikkumine toob endaga kaasa töötuna arveloleku lõpetamise, mille tõttu omakorda lõppeb inimese õigus saada vastava õigusliku staatusega kaasnevaid hüvesid ja teenuseid. Ka seletuskirjas on öeldud: „[---] muutuvad piirangud töötuna jaoks senisega võrreldes koormavamaks, sest töötuna arveloleku lõpetamist ja uuesti arvele võtmise 90-päevast piirangut kohaldatakse sanktsioonina senisega võrreldes kiiremini [---] Muudatuse järel arvestatakse töötuna arveloleku lõpetamise aluseks olevaid rikkumisi kehtiva õigusega võrreldes teisiti – kui kehtiva õiguse järgi peab töötuna arveloleku lõpetamiseks olema kolm samaliigilist rikkumist, piisab muudatuse järel sellest, kui rikkumisi on kokku kolm, st need kolm rikkumist võivad olla ka kõik n-õ eri liiki.“. Seletuskirjas esitatud kavandatud muudatuste põhiseaduspärasuse analüüs ei ole selles küsimuses piisav. Põhiseaduspärasuse hindamisel ei ole analüüsitud kavandatud rangemate reeglite kontekstis töötuna arvelevõtmise ooteaja lühendamise</p>	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Selgitame, et 90-päevane ooteaeg on sanktsionisüsteemi lahutamatu osa ning selle eesmärk on tagada, et töötuna arveloleku rikkumisel oleks tagajärg piisavalt mõjus, et suunata töötajat kohustusi täitma ja ennetada korduvat mittekoostööd. Ilma ooteajata oleks töötuna arveloleku lõpetamine rikkumise tõttu sisuliselt vähesel määral mõjuv, kuna isik saaks kohe uuesti töötuna arvele tulla ning sanktsioon ei täidaks käitumist mõjutavat eesmärki.</p> <p>Ooteaja pikkuse valikul on lähtutud senisest regulatsioonist ja praktikast: ka varem on rikkumise tõttu töötuna arveloleku lõpetamisel rakendunud 90-päevane ooteaeg. Eelnõuga säilitatakse sama põhimõte, et tagada regulatsiooni järjepidevus ja etteaimatavus.</p> <p>Mis puudutab rikkumiste arvu vähendamist (varasem kuni 7 → edaspidi 3), siis eelnõu eesmärk on muuta sanktsionisüsteem selgemaks ja tõhusamaks ning sekkuda varem olukordades, kus kujuneb välja korduv mõjuva põhjuseta kohustuste eiramine. Samas ei rakendu sanktsioon automaatselt: rikkumiseks loetakse kohustuse täitmata jätmine üksnes mõjuva põhjuseta, enne arveloleku lõpetamist rakendub hoiatus, ning iga juhtum eeldab asjaolude kaalumist ja on vaidlustatav. Seega on kolme rikkumise loogika proportsionaalne, kuna see on suunatud korduvatele põhjendamatutele rikkumistele, kuid jätab alles individuaalse hindamise ja kaitsemehhanismid.</p>

	<p>võimalust. Samuti ei ole selgitatud, miks on otsustatud, et tulevikus piisab töötü staatus kaotamiseks kolmest rikkumisest, kui hetkel võib seletuskirja kohaselt töötuna arveloleku lõpetamisele eelneda kuni seitse ühekordset rikkumist. Kuna rikkumiste regulatsioon muudetakse rangemaks, palub Justiits- ja Digiministeerium kaaluda vajadust lühendada 90-päevast ooteaega inimestele, kelle suhtes on rikkumiste tulemusena töötuna arvelevõtmine lõpetatud. Samuti palume tulenevalt eeltoodut märkustest seletuskirja täiendada.</p>	
14	<p>Eelnõu § 1 punkti 7 kohaselt muudetakse nõustamise viisi reguleerivat sätet. Muudatuste jõustumisel ei arvesta töötukassa edaspidi nõustamise viisi üle otsustamisel isiku sooviga. Seletuskirjas ei ole piisavalt põhjendatud sellise muudatuse vajalikkust. Kehtiva TöMS kohaselt otsustab nõustamise viisi töötukassa. Seega juba kehtiva seaduse kohaselt ei ole isikul õigust nõuda teatud viisil nõustamist. Justiits- ja Digiministeerium leiab, et võimalusel peaks töötukassa nõustamise viisi üle otsustamisel arvestama ka inimese sooviga. See oleks kooskõlas hea halduse tavaga. Teeme ettepaneku sõnastada TöMS § 9 lõige 2 järgmiselt: „Nõustamine võib toimuda töötukassas kohapeal, töötukassa infosüsteemi kaudu, telefoni teel või muul viisil. Nõustamise viisi otsustab töötukassa, arvestades võimalusel isiku soovi ja võimalusi tööd leida.“.</p>	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Kehtiva regulatsiooni sõnastus on praktikas tekitanud eksliku arusaama, et töötü saab nõustamise viisi ise valida. Eelnõu täpsustab, et nõustamise viisi otsustab töötukassa, lähtudes eelkõige isiku tööle naasmise võimalustest ning nõustaja professionaalsest hinnangust selle kohta, milline nõustamisviis on konkreetse töötüja puhul kõige tulemuslikum.</p> <p>Ettepanek lisada sõnastusse „võimalusel isiku soovi“ jätkaks alles tõlgendusruumi ja soodustaks vaidlusi selle üle, millal on soovi arvestamine võimalik. Samuti looks see töötukassale lisakohustuse iga juhtumi puhul eraldi põhjendada, miks isiku soovi arvestati või ei arvestatud. Praktikas võtab nõustaja isiku eelistuse teadmiseks, kuid see ei ole nõustamisviisi määramise kriteerium. Selguse huvides jääme eelnõus pakutud esialgse sõnastuse juurde. Lisaks on eelnõusse lisatud § 9 lõige 2¹, mis selgitab tingimused, mis võetakse aluseks nõustamise aja ja viisi määramisel, et tagada otsuste läbipaistvus.</p>
15	<p>Eelnõu § 1 punkti 8 kohaselt muudetakse töötü põhikohustusi reguleerivat paragrahvi. Täpsemalt puudutavad kavandatud muudatused seda, millist tööd loetakse töötule sobivaks sõltuvalt sellest, kui kaua on töötü töötuna arvel olnud. Sobiva töö on töötü kohustatud vastu võtma (TöMS § 9 lg 1 p 3). Mida kauem on inimene töötuna arvel, seda vähem peab TöMSi mõistes sobiv</p>	<p>Osaliselt arvestatud ja selgitatud.</p> <p>Kehtiva regulatsiooni järgi peab töötü esimese 140 päeva jooksul olema valmis vastu võtma ka sellist tööd, mis eeldab kuni kahetunnist töölesõitu päevas või mille töötasu võib olla kuni 60% varasemast töötasust.</p>

<p>töökoht arvestama inimese individuaalsete omadustega või olukorraga (TöMS § 9 lg 5 ja 6). Hetkel kehtiva sõnastuse kohaselt loetakse töötule sobivaks tööks esimese 20 nädala vältel töötuna arvelevõtmisest arvates töö, mis vastab TöMS § 9 lõikes 5 loetletule³. Seega on töötul võimalik esimese 140 päeva jooksul töötuna arvelevõtmisest alates loobuda tööst, mis ei vasta TöMS § 9 lõikele 5. Muudatuste jõustumisel väheneb vastav ajavahemik 40 päeva võrra ehk 100 päevani. Samuti muudetakse mõned TöMS § 9 lõikes 5 sätestatud sobiva töö kriteeriumid töötajale ebasoodsamaks, näiteks on seaduses hetkel sõnastatud (TöMS § 9 lg 5 p 4), et sobivaks tööks loetakse töö „mille eest pakutav töötasu on vähemalt 60 protsenti isiku ühe kuu keskmisest sotsiaalmaksuga maksustatavast tulust, kuid mitte vähem kui kahekordne töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäär [---]“.</p> <p>Muudatuste jõustumisel peab sobiv töö arvestama töötü varasema töötasuga, kuid mis ulatuses, see jääb ilmselt töötukassa nõustaja otsustada. Seega kokkuvõttes antakse muudatuste jõustumisel inimesele 40 päeva võrra vähem aega tema võimetele ja oskustele paremini vastava töö leidmiseks ning muudetakse ka sobiva töö kriteeriumid töötajale ebasoodsamaks. Samas seletuskirjas on öeldud, et 2024. aastal on töötukassa andmetel arveloleku lõpetanud töötute arveoleku mediaankestus 134 päeva. Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul tekib seletuskirjas väljaõeldu ja kavandatud muudatuste pinnalt põhjendatud küsimus, miks on tarvis vähendada inimese võimetele paremini sobiva töö leidmise perioodi, kui praktika kohaselt on just 140-päevane periood see, mille jooksul üldjuhul töö leitakse? Seda enam, et kavas on muuta ka sobiva töö sisulisi kriteeriume. Justiits- ja Digiministeerium palub jätta muutmata</p>	<p>Eelnõu eesmärk on teha sobiva töö kriteeriumid töötuse alguses paindlikumaks ning anda töötajale esimesel 20 nädalal rohkem võimalust ise määratleda sobiva töö tingimused, lähtudes oma varasemast töökogemusest ja -tingimustest. Näiteks peab muudatuse jõustumisel sobiv töö arvestama inimese elukohaga ning enam ei täpsustata tööle sõidu oodatavat kestust. See tähendab, et inimene saab esimesel 20 nädalal ise määratleda kui kaugele on valmis tööle sõitma. Samuti ei seata eelnõukohaselt enam esimesel 20 nädalal töötasu piiri ning muudatuse jõustumisel on inimesel võimalik seada ootuse, et sobiva töö töötasu on võrreldav varasema töötasuga. Seega on sobiva töö standard eelnõu kohaselt varasemast enam seotud inimese varasema töökogemuse ja töötingimustega ja töötul on suurem vabadus seada endale sobiva töö kriteeriume tööpakkumiste valikul.</p> <p>Muudatuse jõustumisel antakse inimesele töötuse alguses rohkem vabadust endale sobivat tööd valida.</p> <p>Võrreldes esialgse eelnõuga on sobiva töö muutuse aeg võrdsustatud kehtiva regulatsiooniga ja seega jääb kehtima piirang, et sobiva töö tingimused muutuvad peale 20 nädalat alates töötuna registreerimise algusest (tingimus ei muutu võrreldes praeguse regulatsiooniga).</p>
--	--

³ TöMS § 9 lg 5: „Sobivaks tööks töötule esimese 20 nädala vältel töötuna arvelevõtmisest arvates loetakse tööd:

1) mis tervislikel põhjustel ei ole töötule vastunäidustatud;
2) mille puhul sõiduks elukohast töökohta ja tagasi ühissõidukiga ei kulu töötul rohkem kui kaks tundi päevas ega rohkem kui 15 protsenti kuupalgast;
3) mis vastab töötü haridusele, erialale ja varasemale töökogemusele;
4) mille eest pakutav töötasu on vähemalt 60 protsenti isiku ühe kuu keskmisest sotsiaalmaksuga maksustatavast tulust, kuid mitte vähem kui kahekordne töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäär, kusjuures isiku sotsiaalmaksuga maksustatava ühe kuu keskmise tulu arvutamisel võetakse arvesse töötuna arvelevõtmisele eelnenud viimase kuue kuu kolm esimest kuud.“ [RT I, 12.06.2025, 16](#)

	TöMSis sätestatud sobiva töö määratluse ajalised kriteeriumid.	
16	Justiits- ja Digiministeerium juhib tähelepanu sellele, et kehtiva TöMS § 5 lõike 7 punktides 1 ja 2 on sätestatud üleliigsed andmete liigid, mis on juba kaetud TöMS § 5 lõike 7 punktis 1 nimetatud üldandmetega. Selgitame, et üldandmete alla kuuluvad hetkel sätetes eraldi välja toodud andmed nagu: isiku nimi, isikukood, sugu, kontaktandmed sealhulgas aadress, kodakondsus ja emakeel. Palume jätta välja TöMS § 5 lõike 7 punktides 1 ja 2 andmete liigid, mis on kaetud üldandmete määratlusega.	Arvestatud. Eelnõuga sätted korrigeeritud.
17	Eelnõu § 3 punkti 3 kohaselt muudetakse töötuskindlustuse seaduses (TKindlS) töötukassa eesmärki käsitlevat regulatsiooni. Kavandatud muudatustega seoses palume arvestada sellega, et kavandatud sätte puhul on tegemist töötukassa eesmärgi täiendamisega, mis ei ole omaette õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks uuringute läbiviimisel. Uuringute tegemisel tuleb lähtuda isikuandmete kaitse seaduse (IKS) §-st 6. Juhul kui töötukassa teeb perioodiliselt kindlaks määratud uuringuid, siis soovitame vastav isikuandmete töötlemise alus sätestada seaduses.	Mittearvestatud. Selgitame (kõigepealt), et kuigi TKindlS § 23 säte on pealkirjastatud Töötukassa eesmärgina, sisaldab viidatud paragrahvi lõige 2 Töötukassa ülesannete loetelu, analüüside ja uuringute osas täiendab sätet TKindlS § 35 lg 1 p 7. Leiame, et TKindlS § 23 lõike 2 punkt 6 koosmõjus TKindlS § 35 lg 1 p 7 on töötlemise aluseks ning täiendavalt töötlemise aluse sätestamine ei ole vajalik, tekitades ebaselgust ja dubleerivuse.
18	Palume arvestada kooskõlastuskirja lisa esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste märkustega, märkustega eelnõu mõjuhindamise kohta ning muude tähelepanekutega	Arvestatud. Jäljega tehtud normitehnilised märkused on arvesse võetud.
Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon		
19	Aktiivsusehõlpsustamine Eelnõuga muudetakse sobiva töö sisu tööotsingute alguses, andes tööotsijale rohkem vabadust valida oma varasemale kogemusele vastav töö. Samas lühendatakse tööotsingute esimest etappi praeguselt 20 nädalalt sajale päevale. EVEA hinnangul on sada päeva siiski liiga lühike periood, et sobivat tööd leida. On vaja anda rohkem aega, et tööturul saaks kokku viia töötaja ja tööandja, kelle pakutav töökoht rahuldab tööle asumise korral mõlema poole vajadusi ja ootusi. Majanduse toimimisele ei aita kaasa töötajale optimaalse töö otsimise perioodi liigne lühendamine. Siin on pigem	Osaliselt arvestatud. Muudatuse eesmärk on teha sobiva töö kriteeriumid töötuse alguses paindlikumaks. Võrreldes esialgse eelnõuga on sisse viidud muudatus, mille järgi minnakse tagasi esialgse sobiva töö muutuse aja juurde – s.o peale 20 nädalat alates töötuna registreerimisest. See annab tööotsijale suurema paindlikkuse valida sobivat tööd ja annab rohkem aega sobiva töö leidmiseks. Sobiva töö kontseptsioon ei ole Eesti erand, vaid seda rakendatakse

<p>tegemist tööpuuduse kunstliku vähendamisega.</p> <p>Samuti on problemaatiline nii kehtivas õiguses kui ka eelnõus sätestatud sobiva töö kontseptsioon tervikuna. Peamiseks probleemiks on õigusselguse puudumine. Ei ole võimalik üheselt aru saada, mille poolest sarnase sõnastusega sobiva töö tingimused teineteisest tegelikult erinevad. Näiteks milline tervises seisund on ja milline ei ole vastunäidustatud või mis vahe on haridusel ja haridustasemel. Omandatav eriala hõlmab ju ka tööturukoolitusel omandatavat eriala. Samuti pole eelnõus sätestatud, millise transpordivahendiga tööle jõudmise aega arvestatakse ega ole selge, kuidas töötaja peab korraldama lähedase hooldamist, kui sobiva töö puhul arvestatakse ainult mõistlikul määral hoolduskoormusega ja ei arvestata varasemat töötasu ning täiendavaks tingimuseks on alampalga või töötuskindlustushüvitisest kõrgema palga saamine.</p> <p>Ebaõnnestunud on eelnõu säte, mille kohaselt võib töötukassa teha otsuse isiku töötuna arveloleku lõpetamise kohta, kui töötu töötukassa töötajaga suulises või kirjalikus suhtluses hoiatusest hoolimata käitub agressiivselt, sündsusetult või muul moel nõustamist takistavalt. Töötu õigusliku staatuse lõppemine ei saa sõltuda töötukassa töötaja subjektiivsest hinnangust ja hoiatuse tegemise nõue ei muuda seda hinnangut objektiivsemaks. Kui töötu vastava käitumise tõttu ei ole võimalik nõustamist lõpule viia, siis saab kohaldada reeglit, mis puudutab nõustamise läbiviimisel mitteosalemist. Kui töötu oma käitumisega takistab nõustamist, siis töötukassa ei saa täita oma kohustust teda nõustada ja tulemuseks on töötu põhjusest puudumine nõustamiselt. Töötukassa töökorralduse reeglites tuleks sätestada, kuidas toimub eelnimetatud viisil käituva töötu eemaldamine suuliselt nõustamiselt või temaga kirjaliku suhtlemise teel toimuva nõustamise lõpetamine.</p>	<p>tööturuasutuste poolt laialdaselt üle Euroopa. Kontseptsiooni eesmärk on motiveerida kiiremat tööle naasmist ja aktiivseid tööotsinguid töötuse varajases etapis. Selleks on töötuse alguses töötajal rohkem vabadust seada sobiva töö tingimusi, kuid töötuse kestmisel rakendatakse ka teistes Euroopa riikides järk-järgult täiendavaid kriteeriume, et suunata tööotsingut laiemale tööpakkumiste ringile (sh valmisolek otsida tööd laiemas piirkonnas, arvestada pikema töölesõiduga, vajadusel kaaluda varasemast madalama töötasuga tööd jms). Eelnõus rakendatakse sobiva töö kriteeriumid ja nende rakendamise loogika on seaduse seletuskirjas põhjalikult selgitatud.</p> <p>Säte, mille kohaselt võib töötukassa teha otsuse isiku töötuna arveloleku lõpetamise kohta, kui töötu töötukassa töötajaga suulises või kirjalikus suhtluses hoiatusest hoolimata käitub agressiivselt, sündsusetult või muul moel nõustamist takistavalt on eelnõus muudetud. Vastavalt muudatusele on nõustamist takistav käitumine võrdsustatud nõustamiselt mitte osalemisega, mis seob sanktsiooni rakendamise faktiliselt nõustamise läbiviimise ja toimumisega. Töötukassal on kohustus need olukorrad fikseerida tegevuskavas ning inimesel on võimalus ja õigus need otsused soovi korral vaidlustada. Vastavad täiendused on lisatud eelnõus ja seletuskirjas.</p>
---	--

20	<p>Töötuskindlustuse kohaldamiseala laiendamine</p> <p>Töötuskindlustuse seaduse mõttes ei ole kindlustatu muuhulgas isik, kes on füüsilisest isikust ettevõtja (FIE), juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige tulumaksuseaduse § 9 tähenduses, kellele ei laiene töölepingu seadus, samuti teenuse osutaja või kauba müüja ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse tähenduses. Nende isikute tegutsemise puhul on sisuliselt tegemist töötamisega, mille eest saadud tasult või tulult makstakse sotsiaalmaksu ja sarnaselt kindlustatutega kannavad ka nemad riski jääda ilma oma tööst. Juhtimis- või kontrollorganiks on muu hulgas juhatus, nõukogu, täis- või usaldusühingut esindama volitatud osanik, prokurist, asutaja kuni juriidilise isiku registrisse kandmiseni, likvideerija, pankrotihaldur, audiitor, revident või revisjonikomisjon. Juhtorganina käsitatakse ka välismaa äriühingu filiaali juhatajat ning mitteresidendi muu püsiva tegevuskoha tegevjuhti.</p> <p>Kõige sarnasemas olukorras võrreldes igapäevast tööd tegevate töötajatega on juriidilise isiku juhatuse liikmed. Neil võib küll olla rohkem oskusi, kogemusi ja võimalusi võrreldes kindlustatutega, et töötuks jäämise riski paremini maandada, aga see ei ole piisav põhjus keelata neil soovi korral liitumast töötuskindlustusega. EVEA arvates oleks vaja anda võimalus juriidilise isiku juhatuse liikmetele liituda töötuskindlustusega vabatahtlikult. Füüsilisest isikust ettevõtjad, ettevõtluskonto kasutajad ja ülejäänud juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmed võiksid ka saada võimaluse töötuskindlustusega vabatahtlikuks liitumiseks töötuse riski maandamise eesmärgil.</p> <p>Töötuskindlustuse puhul on tegemist sundkindlustusega ja isikute vabatahtliku liitumise võimalus sellega muudab seda regulatsiooni natuke keerulisemaks. Samas on nende isikute arv suhteliselt marginaalne võrreldes kõigi kindlustatutega ja sellel ei ole</p>	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Täname ettepaneku eest, mis puudutab TKindlS kohaldamisala laiendamist. Selgitame, et kavandatava eelnõu raamistik keskendub töötsijate aktiivsuse suurendamisele, et toetada nende kiiremat tööellu naasmist ja lühendada töötuse kestust. Seetõttu ei ole käesolev eelnõu sobiv koht TKindlS kohaldamisala muutmiseks.</p>
----	---	--

	<p>olulist mõju sundkindlustuse süsteemi toimimisele. Näiteks on ka ravikindlustus sundkindlustus ja selle reeglite kohaselt on ravikindlustus tingimuslik ning sõltub isikute poolt sotsiaalmaksu miinimumkohustuse täitmisest. Samuti on ravikindlustusseaduses sätestatud, et on võimalik kohaldada kindlustatud isikutega seaduse või lepingu alusel võrdsustatud isikute ravikindlustuse regulatsiooni. Seega on võimalik eelnõus sõnastada, et seaduses lubatud vabatahtlik töötuskindlustus on võrdsustatud kohustusliku töötuskindlustusega.</p> <p>Juriidilise isiku juhatuse liikmete puhul on olemas isik, keda saab käsitleda tööandjana ja kohaldada talle töötuskindlustusmakse tasumise reegleid koos vastava makse määraga. Näiteks FIE-de ja ettevõtluskonto kasutajate kindlustuskaitse loomise puhul oleks vaja kaaluda nendele kohaldatava töötuskindlustusmakse määra tõstmist nii, et see võrduks kindlustatu ja tööandja maksemäära summaga. See muudaks töötuskindlustuse regulatsiooni küll keerulisemaks, aga ei pea olema üheks põhjuseks, miks FIE-d ja ettevõtluskonto kasutajad peaksid ise töötuks jäämise riski kandmisega hakkama saama.</p>	
	Andmekaitse Inspektsioon	
21	<p>Eelnõu § 1 punkti 2 kohaselt on töötukassal käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud eesmärgi saavutamiseks õigus saada kohaliku omavalitsuse üksuselt ja edastada kohaliku omavalitsuse üksusele isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid.</p> <p>Selgitame, et igasugune isikuandmete töötlemine riivab PS §-s 26 sätestatud õigust eraelu puutumatusele. PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. See tähendab, et siisugune piirang peab olema kooskõlas ka PS § 3 esimese lausega, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Sättes väljendatud üldise seadusereservatsiooni põhimõtte järgi peab põhiõigusi</p>	<p>Arvestatud ja selgitatud.</p> <p>Seletuskirja on täiendatud. Eelnõu materjalidesse jäi ekslikult sisse säte ja selgitused nõusolekuta töötuse kohta, mille osas käesoleva eelnõuga otsustati mitte edasi liikuda, kuivõrd see vajaks eelnõu olulist täiendamist osas, millele ka märkusega tähelepanu juhtisite.</p>

<p>puudutavates küsimustes kõik olulised otsused langetama seadusandja. Ka Riigikohus on rõhutanud, et intensiivse riive korral ei ole piisav üldsõnaline riivet lubav seadusenorm, vaid olulisuse põhimõttest tulenevalt peab seadusandja otsustama lubatava haldustegevuse sisu, ulatuse ja mahu.</p> <p>Kui isikuandmete töötlemise õiguslik alus tuleneb seadusest, peab seaduse norm vastama teatud tingimustele⁴. Nõuded isikuandmete töötlemisele (sh sellele, mida riigisisene norm peab sisaldama) tulenevad isikuandmete kaitse üldmäärusest (IKÜM), isikuandmete kaitse seadusest (IKS) ja põhiseadusest. Konkreetset juhul kohalduva õigusraamistiku peab normi looja tegema kindlaks reguleeritava andmetöötluse eesmärgist lähtudes.</p> <p>Eelnevat kokku võttes ei sobi isikuandmete töötlemise seaduslikuks aluseks niivõrd üldine säte. Seadus peab määrama muu hulgas töödeldavate isikuandmete koosseisu. Kui seaduses ei ole võimalik isikuandmete koosseisu täpselt esitada, siis tuleb seaduses nimetada isikuandmete kategooria ja täpsustamiseks anda volitusnorm.</p> <p>Seletuskirja kohaselt on andmekoosseis, mida töötukassa võib kohalikule omavalitsusele edastada, sätestatud sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruse § 13 punktis 3. Samuti saab töötukassa nõustaja kohalikult omavalitsuselt tööotsingute toetamiseks vajalikke andmeid (näiteks isikule osutatavate teenuste ja toetuste kohta). Andmekoosseis, mida on võimalik kohalikult omavalitsuselt küsida, on loetletud TöMS § 5 lõike 7 punktis 7 ja töötukassa andmekogu põhimääruses. Viidatud põhimäärused aga reguleerivad andmevahetust andmekogude vahel ega loo iseenesest õiguslikku alust isikuandmete töötlemiseks.</p>	
--	--

⁴ 1 Vt Justiits- ja Digiministeeriumi [juhist isikuandmete ja avaliku teabe töötlemise ning andmekogude reguleerimise kohta eelnõudes](#).

	<p>Seletuskirjal ei ole õigust loovat funktsiooni ja sellega ei tohi isikuandmete koosseisu kehtestada. Selline regulatsioon ei taga piisaval määral selgust ja läbipaistvust ei andmetöötlejatele ega inimestele, kelle tundlikke andmeid hakatakse asutuste vahel vahetama. Eriti arvestades seda, et nii TöMS § 5 lg 7 p 11 kui ka töötukassa andmekogu põhimäärus võimaldavad töödelda ka muud andmed, mis on aluseks isikule tööturuteenuste osutamiseks ehk sisuliselt mis iganes isikandmed. Palume sätestada selgemalt seaduse tasandil, millised konkreetsed andmed tohib normis sätestatud eesmärgil töötukassal KOV-idelt saada ja KOV-idele edastada.</p> <p>Seletuskirjas on ühtlasi märgitud, et nõustajal jääb kohustus järgida isikuandmete kaitse põhimõtteid ning tagada, et andmeid edastatakse mahus, mis on vajalik inimese abivajaduse hindamiseks ja vajaliku abi osutamiseks kohaliku omavalitsuse poolt. Ei saa jätta vastutuse isikuandmete kaitse nõuete järgimise eest konkreetsele isikule ehk nõustajale, vaid töötlemise selged raamid peavad tulenema seadusest.</p>	
22	<p>Lisaks märgime, et AKI on juba pööranud Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeeriumi tähelepanu töötukassa andmekogu põhimääruse regulatsiooni puudulikkusele 20.11.2025 arvamuses nr 2.3-5/25/3627-2, kus mh juhtis tähelepanu sellele, et põhimääruse § 7 lõike 2 punkti 8 sõnastus on liiga üldine, ning soovitas andmekogu põhimääruses andmekogusse kogutavate andmete koosseisu puudutavad sätted üle vaadata ning esitada andmekogusse kogutavate andmete täpne loetelu. Jääme oma seisukoha juurde ning palume hinnata võimaluse teha vastav muudatus käesoleva eelnõuga.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Andmekogu põhimääruse muutmine on menetlemisel, põhimääruse muudatused on edastatud seisukoha kujundamiseks ka Andmekaitse Inspeksioonile.</p>
23	<p>Eelnõu § 4 lõige 1 näeb ette töövõimetoetuse seaduse (TVTS) § 7 täiendamist lõigetega 7 ja 8. Nimetatud lõige 7 sätestab, et arstiõppe läbinud töötukassa töötajal ja töötukassa kaasatud arstiõppe läbinud isikul on eksperdiarvamuste kvaliteedi ja põhjendatuse hindamiseks ning</p>	<p>Arvestatud ja selgitatud.</p> <p>Arvestatud eelnõu § 4 punktiga 1 TVTS osas. Eelnõu § 4 punktiga 1 täpsustatav TVTS § 7 lõike 8 esialgne sõnastus lõi vale arusaama andmete kasutamise eesmärgist ja selle ulatusest. Eelnõu § 4 punkti 1 eesmärk ei ole üldine töövõime hindamise süsteemne analüüs ega</p>

<p>töövõime hindamise mõju ja tulemuslikkuse hindamise ning parendamise eesmärgil juurdepääs tervise infosüsteemis olevatele käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud isikuandmetele ning töövõime hindamise taotluse, otsuse ja eksperdiarvamuse andmetele töötukassa andmekogus. Viidatud lõige 4 eeldab aga isiku nõusolekut.</p> <p>Seletuskirjas on selle kohta öeldud, et kuivõrd tegemist on halduse enesekontrolliga efektiivse ja sisuliselt hästi toimiva haldusmenetluse tagamiseks, ei saa see toimuda isiku nõusoleku alusel. AKI-le ei tundu pakutud lahenduse juures õigeks see, et algselt peab inimene andma nõusoleku ehk andmeid töödeldakse nõusoleku alusel ning siis töödeldakse samu andmeid, aga juba seaduse alusel.</p> <p>TVTS § 6 järgi esitab isik taotluse töövõime hindamiseks ja annab taotluse esitamisel ka nõusoleku tervise infosüsteemis olevate andmete töötlemiseks. Samal ajal on seadusega selgelt reguleeritud, millisel juhul ja millises ulatuses on töötukassal õigus andmeid tervise infosüsteemist saada. Jääb küsitavaks, kas sellises olukorras saab olla tegu vabatahtliku nõusolekuga isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikli mõttes⁵. Kui isik nõusolekut ei anna, kas siis vastatakse talle, et tema töövõimet ei saa ka hinnata? Kui silmas on peetud seda, et kui inimene nõusolekut ei anna, siis tuleb tal ravidokumentid endal esitada, siis peaks see selliselt seaduses ka kirjas olema.</p> <p>AKI arvates tuleks nõusolekule viitamist üldse seadusest välja võtta, kuna see on eksitav.</p> <p>Tegelikult toimub andmetöötlus seaduse alusel, kui isik töövõime hindamist taotleb, sh seadusega on määratud töödeldavate andmete ulatus. Kui isikuandmete töötlemise õiguslik alus tuleb juba õigusaktist, on eksitav väita, et isikult</p>	<p>teadus- või statistikatöötlus, vaid töövõime hindamise menetluse kvaliteedi, põhjendatuse ja õiguspärase rakendamise hindamine. Selline tegevus on otseselt seotud töövõime hindamise korraldamisega ning ei välju tervise infosüsteemi andmete kasutamise seadusjärgsest raamistikust.</p> <p>TVTS § 7 lõike 8 sõnastusest on seetõttu jäetud välja tekstiosa "ning töövõime hindamise mõju ja tulemuslikkuse hindamise ning parendamise eesmärgil". Vastavad parandused on tehtud ka seletuskirjas.</p> <p>Andmete sisulise töötluse osas selgitame, töövõime hindamise menetluses tuleb eristada töövõime hindamiseks vajaminevate dokumentide saamise korda. Töövõime hindamise näol on tegemist inimese taotluse alusel toimuva haldusmenetlusega – ehk menetluse raames ja selleks vajaminevate andmete töötlus toimub seaduse alusel. Küll aga tuleb eristada olukorda, kus selleks andmeid saadakse otse Tervise infosüsteemist, kus inimene ei esita andmeid ise, vaid inimese nõusoleku alusel on Töötukassal ligipääs töövõime hindamiseks vajaminevatele andmetele.</p> <p>AvTS § 43¹ kohaselt on andmekogu 1) riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku isiku või avalikke ülesandeid täitva eraõigusliku isiku 2) infosüsteemis töödeldavate 3) korrastatud andmete kogum, mis 4) asutatakse ja mida kasutatakse seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus sätestatud ülesannete täitmiseks. Kuigi tervise infosüsteem on asutatud riigi poolt ja üldistes huvides, ei töödelda selles avalikku teavet (ei ole loodud avalikku ülesannet täites). Vastava vaheteo</p>
--	--

⁵ Vt IKÜM art 7 lg 4: Selle hindamisel, kas nõusolek anti vabatahtlikult, tuleb võimalikult suurel määral võtta arvesse asjaolu, kas lepingu täitmise, sealhulgas teenuse osutamise tingimuseks on muu hulgas seatud nõusoleku isikuandmine andmete töötlemiseks, mis ei ole vajalik kõnealuse lepingu täitmiseks.

<p>võetakse nõusolek tema andmete töötlemiseks. Seadus ei saa kohustada andmesubjekti andma nõusolekut tema andmete töötlemiseks.</p>	<p>olulisust tavapärase riigi andmekogu ning tervise infosüsteemi vahel rõhutati juba tervise infosüsteemi loomisel (esialgselt tervise infosüsteemi seaduse eelnõu, seletuskirja lk 8 ja 9).</p> <p>Tervise infosüsteem on asutatud inimesele tervishoiuteenuse osutamise tagamiseks ehk on eraõiguslikus suhtes abistava iseloomuga. Ehk siis seal ei dokumenteerita mitte riigi tegevust, vaid riik toetab seeläbi inimese efektiivset ravi. Riigil puudub õigus hakata andmekogust võtma andmeid muudeks eesmärkideks kui esialgne eesmärk, asendades omavoliliselt inimese nõusoleku seaduses sisalduva alusega. Eriti rõhutatult tuleb vastav vahetegu esile isikuandmete kaitse üldmääruse eesmärgipärasuse põhimõtte tagamisel (art 5 lg 1 b). Isikuandmete töötlemisel ei oleks õiguspärane hilisemalt täiendava, esialgsest eesmärgist täielikult teistsuguse eesmärgi lisamine, väites, et töötlemine on jätkuvalt õiguspärane ja kooskõlas töötlemise aluspõhimõtetega.</p> <p>Seetõttu on kehtestatud ka kõikides riigi ülesandeid puudutavates osades TIS andmete pärimisel eraldi nõusoleku saamise kohustus. Inimesel on võimalik ka endal andmed esitada, ilma nõustumata TIS andmete ligipääsuga kohustuslikus korras, tagades selliselt nõusoleku kehtivuse.</p> <p>Olulisel kohal on seejuures ka enesemääratlemise õigus, mis väljendub mh andmete sulgemise võimaluses, tagades inimese kontrolli enda andmete üle (esialgse tervise infosüsteemi seaduse eelnõu, seletuskirja lk 36, 37 ja 58)</p> <p>Sisuliselt võib näiteks tuua olukorra, kas haldusorgan saab seadusega aluse minna inimese telefoni vaatama isiklikku pildialbumit (kus on menetluse eesmärkideks asjakohaseid pilte) ilma, et inimene oleks sellest ise teadlik.</p>
---	---

		<p>Hoopis teine olukord on siis, kui vastava tehnilise võimekuse korral inimene ise annab ligipääsu piltidele.</p> <p>Kokkuvõtlikult me ei nõustu, et tegemist on nõusoleku küsimisega olukorras, kus seaduslik alus andmete töötlemiseks on olemas. Rõhutame, et seaduslik alus töövõime hindamise taotlemisel tuleb seadusest, kuid eristada tuleb inimese enda otsustusõigust anda ligipääs tervise infosüsteemi andmetele või esitada asjakohased andmed ise.</p>
	Eesti Puuetega Inimeste Koda	
24	<p>Mõistete selgus ja ühtne tõlgendamine</p> <p>Eelnõus kasutatakse mitmeid määratlemata mõisteid, nagu näiteks: „sobiv töö“, „mõjuv põhjus“, „hoolduskoormuse mõistlik määr“.</p> <p>Sellised mõisted jätavad praktikas suure tõlgendamisruumi. See võib viia olukorrani, kus erinevad nõustajad või piirkonnad rakendavad samu norme erinevalt. Sellisel juhul langeb tõendamiskoormus sageli inimesele, kellel ei pruugi olla piisavaid teadmisi või ressursse otsuse vaidlustamiseks.</p> <p>Soovitus:</p> <ul style="list-style-type: none"> töötada välja selgitav juhend või avatud loetelu seletuskirjas, mis aitaks neid mõisteid praktikas ühtselt tõlgendada; tagada, et Eesti Töötukassa nõustajad saaksid vastava koolituse, mis aitab vältida subjektiivset ja ebaühtlast praktikat. <p>Selline lähenemine toetab õigusselgust ning aitab vältida olukordi, kus inimeste õigused sõltuvad liigselt üksikjuhtumite tõlgendusest.</p>	<p>Selgitatud.</p> <p>Vastavalt tööturumeetmete seadusele peab töötu olema valmis vastu võtma sobiva töö ja kohe tööle asumata. Seda, mida loetakse sobivaks tööks sisustatakse erinevalt töötuse alguses (esimesed 20 nädalat) ning pikema töötuse korral (alates 21. nädalast). Vastavad sobiva töö kriteeriumid on sätestatud TöMS § 9, lõigetes 5 ja 6 ja on täiendavalt lahti kirjutatud seletuskirjas.</p> <p>Mõjuva põhjusena käsitatakse objektiivset ja piisavalt põhjendatud asjaolu, mis takistab töötu kohustuste (sh nõustamisel osalemise, tegevuskava täitmise või sobiva töö vastuvõtmise) täitmist ning mida inimeselt ei saa mõistlikult nõuda vältida või ületada. Mõjuva põhjuse olemasolu hinnatakse igal üksikjuhul eraldi, lähtudes konkreetsetest asjaoludest ning arvestades mh töötu tervises seisundit, töövõime piiranguid, hoolduskoormust ja muid sotsiaalseid või elukorralduslikke takistusi.</p> <p>Seda, kuivõrd hoolduskoormus seab piiranguid töötamisele, hinnatakse igal üksikjuhul eraldi, arvestades millised on inimesele kättesaadavad lahendused hoolduse korraldamiseks töötamise ajal. Kui töötu on võtnud kasutusele kõik mõistlikud võimalused hoolduse korraldamiseks, kuid töö tegemine on siiski piiratud, arvestatakse sobiva töö</p>

		<p>pakkumisel vastavaid piiranguid, näiteks vajadust töötada osalise koormusega või vaid kindlatel tööaegadel. Vastavad täpsustused on antud seletuskirjas.</p> <p>Töötukassa nõustajate arendamine ja koolitamine on pidev tegevus, mille eesmärk on tagada õigusnormide ühtne ja asjakohane rakendamine. Praktika ühtlustamiseks töötatakse välja juhendmaterjale ning ajakohastatakse neid vastavalt vajadusele, tuginedes nii rakenduspraktikale kui ka õiguslikele muudatustele.</p> <p>Nõustajatele pakutakse koolitusi ja metoodilist tuge, mille eesmärk on toetada kaalutusotsuste tegemist ning tagada sarnaste olukordade ühtne käsitus.</p>
25	<p>Tervisest tulenevate piirangute mõiste täpsustamine</p> <p>Eelnõus kasutatakse mõistet „tervisest tulenev piirang“, kuid ei ole üheselt selgitatud, mida selle all täpselt mõeldakse. EPIKoja hinnangul on oluline, et arvestataks nii kliinilisest terviseseisundist tulenevaid piiranguid, kui ka puudest tulenevaid funktsioneerimispiiranguid. Praegune sõnastus võib jätta mulje, et arvesse võetakse eelkõige meditsiinilist seisundit, kuid mitte puudest tulenevaid igapäevaseid funktsioneerimispiiranguid (näiteks liikumispuue, nägemispuue või muud funktsionaalsed piirangud).</p> <p>Palume seletuskirjas selgelt välja tuua, et tervisest tulenevad piirangud hõlmavad nii meditsiinilist seisundit kui ka puudest tulenevat funktsioneerimisvõime piirangut, mis on kooskõlas ka ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis kasutatava puude käsitlusega.</p>	<p>Selgitatud.</p> <p>Eelnõus ei ole kasutatud mõistet „tervisest tulenev piirang“. Eelnõu kohaselt peab sobiv töö arvestama töötu terviseseisundit ja ei tohi olla talle vastunäidustatud.</p> <p>Seletuskirjas on selgitatud, et töö sobivuse hindamiseks inimese terviseseisundiga tuginetakse töövõime hindamise eksperdiarvamusele ning kliendi esitatud lisainfole, vajaduse korral ka teenusepakujate (nt tööalase rehabilitatsiooni meeskonna) või tööandja tagasisidele, samuti vajadusel töötervishoiuarsti hinnangule. Seega arvestatakse mitmekülgselt hinnangutega, mis võtavad arvesse nii terviseseisundit kui puudest tulenevaid funktsioneerimispiiranguid.</p> <p>Töötingimuste sobivus arutatakse nõustamise käigus läbi ning märgitakse tegevuskava olukorra analüüsi. Töötajale tervise tõttu sobimatuid töösoove tegevuskavasse ei lisata.</p>
26	<p>Sobiva töö mõiste ja ligipääsetavus</p> <p>Eelnõu kohaselt loetakse alates 101. päevast sobivaks töö, mis muu hulgas tervislikel põhjustel ei ole töötule vastunäidustatud. Töötukassa pakub juba praegu mitmeid olulisi teenuseid, nagu töökoha</p>	<p>Selgitatud.</p> <p>Eelnõu kohaselt hinnatakse sobiva töö vastavust alati juhtumipõhiselt, arvestades töötu individuaalseid asjaolusid, sh terviseseisundist kui ka hoolduskoormusest tulenevaid</p>

	<p>kohandamine või abivahendite soetamise toetamine. EPIKoda peab neid meetmeid väga oluliseks ning tunnustab nende olemasolu. Samas soovime rõhutada, et sobiva töö hindamisel ei piisa üksnes meditsiiniliste vastunäidustuste puudumisest. Oluline on hinnata ka töökoha ligipääsetavust, töövahendite kohandatavust, inimese tegelikku võimalust tööd teha ja ka hoolduskoormust.</p> <p>Töö võib olla tervislikult sobiv, kuid praktikas teostamatu, kui töökoht ei ole ligipääsetav, töövahendeid ei ole võimalik kohandada, transpordi- või liikumistakistused muudavad tööle jõudmise võimatuks. Samal ajal ei tohi eeldada, et inimene ei saa mingit tööd teha ainult ligipääsetavuse puudumise oletuse tõttu. Paljusid töökohti on võimalik muuta ligipääsetavaks abivahendite ja kohanduste kaudu.</p> <p>Seetõttu on meie seisukoht, et sobiva töö hindamisel on tarvilik selgelt arvesse võtta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • töökeskkonna ligipääsetavust, • mõistlike kohanduste võimalikkust, • inimese tegelikku töövõimet <p>konkreetsetes tingimustes,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoolduskoormuse iseloomu, ulatust ja mõju <p>Lisaks on oluline arvestada ka inimväärikuse põhimõttega. Töö pakkumine peab olema kooskõlas inimese oskuste, kvalifikatsiooni ja väärikusega. Näiteks ei ole põhjendatud pakkuda nägemispuudega inimesele tööd, mille tegemine eeldab visuaalseid oskusi, mida tal ei ole võimalik kasutada.</p>	<p>piiranguid (vt ka selgitused ridadel 24 ja 25). Sobiva töö valimisel arvestatakse, et inimesel peab olema võimalik seda tööd teha. Töökohta peetakse sobivaks juhul, kui see on inimesele ligipääsetav või on mõistlikult võimalik teha ligipääsetavaks vajalike kohanduste abil, sealhulgas kasutades tööandja või töötukassa poolt pakutavaid meetmeid (nt töökoha kohandamine või abivahendite kasutamine).</p> <p>Seega ei lähtuta sobiva töö määramisel üksnes abstraktsest töö sobivusest, vaid hinnatakse inimese tegelikku töövõimet konkreetsetes tingimustes ning võimalust töö tegemiseks vajalikke tingimusi kohandada. Samas ei eeldata automaatselt töö sobimatust üksnes ligipääsetavuse puudumise tõttu, vaid hinnatakse ka kohanduste tegemise võimalikkust.</p> <p>Eelnõu kohaselt peab sobiv töö arvestama nii inimese tervises seisundi kui ka tema hariduse, eriala, oskuste ja varasema töökogemusega. See tähendab, et töö peab olema realistlikul teostatav, lähtudes inimese tegelikest oskustest ja võimekusest, arvestades seega inimväärikuse põhimõttega.</p>
27	<p>Sobiva töö kriteeriumi muutmine (21. nädalalt 101 päevale)</p> <p>EPIKoda ei toeta muudatust, mille kohaselt loetakse sobivaks tööks juba 101. päevast alates märksa laiem ring töökohti. Paljude tervisepiiranguga inimeste puhul võib töö leidmine võtta rohkem aega. Näiteks krooniliste haigustega inimesed, vähihaiguse ravi läbinud inimesed või taastumisfaasis olevad inimesed. Statistika näitab, et vähenenud töövõimega</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõusse on sisse viidud muudatus, mille järgi on sobiva töö kriteeriumite muutmine viidud tagasi 21. nädala peale. Säilitatud on töötutele soodsamad sobiva töö kriteeriumid võrreldes praeguse regulatsiooniga ning senisest enam arvestatakse inimese erialase kogemuse ja oskuste ning muude piirangutega, et toetada pikaajaliselt sobivat ja jätkusuutlikku töövalikut.</p>

	<p>inimeste tööle jõudmine võtab märkimisväärselt kauem aega kui teistel töötutel. Seetõttu võib ajapiiri lühendamine suurendada survet võtta vastu töökohti, mis ei ole pikaajaliselt sobivad või jätkusuutlikud.</p>	<p>Samuti ei muutu peale 20 nädala möödumist tingimus, et sobiv töö peab arvestama inimese tervises seisundiga, st tegevuskavas ei lisata töökohti, mis inimese tervises seisundit arvestades ei ole sobivad (vt ka selgitust real 25).</p>
28	<p>Sanktsioonide karmistamine</p> <p>Eelnõuga vähendatakse korduvate rikkumiste piirmäära seitsmelt kolmele. Kolmanda rikkumise järel lõpeb arvelolek ja toetuse maksmine ning rakendub 90-päevane ooteaeg. Kuigi eelnõu lisab positiivse meetmena hoiatuse enne toetuse lõpetamist, tekitab rikkumiste piirmäära oluline vähendamine mitmeid riske.</p> <p>Puuetega inimeste puhul võivad nõustamisele mitteilmumised või tegevustes mitteosalemised tuleneda olukordadest, mis ei ole inimese kontrolli all, näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tervises seisundi äkiline halvenemine, • transpordivõimaluste puudumine või keerukus, • saatjateenuse kättesaamatus, • kutse või teavituse hiline mine või ligipääsmatus, • ootamatult suurenenud hoolduskoormus. <p>Praegune eelnõu ei kirjelda piisavalt selgelt, kuidas hinnatakse puudumise tegelikke põhjuseid enne rikkumise fikseerimist.</p> <p>EPIKoja seisukoht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sätestada selgesõnaliselt, et enne rikkumise fikseerimist hinnatakse puudumise põhjuseid, • tuua seletuskirjas välja näitlik loetelu olukordadest, mida ei käsitleta rikkumisena. <p>Samuti soovitame analüüsida senist praktikat, kui sageli on vähenenud töövõimega inimeste arvelolek lõpetatud ning millised on olnud peamised põhjused.</p> <p>Oluline on meeles pidada, et tööturumeetmete eesmärk ei tohi olla süsteemi kujundamine eelkõige võimalike kuritarvituste ennetamiseks, vaid inimeste toetamine tööturule jõudmisel.</p>	<p>Selgitatud.</p> <p>Eelnõu kohaselt loetakse rikkumiseks töötu kohustuse täitmata jätmine vaid juhul, kui see toimub mõjuva põhjusega. Seega eeldab rikkumise tuvastamine alati konkreetse juhtumi asjaolude hindamist, sealhulgas puudumise või kokkulepitud tegevuses osalemata jätmise põhjuste analüüsi. Rikkumist ei fikseerita automaatselt, vaid enne hinnatakse, kas kohustuse täitmata jätmine oli põhjendatud.</p> <p>Mõjuva põhjusena käsitatakse selliseid objektiivseid ja isikust sõltumatuid asjaolusid, mis takistavad töötu kohustuste täitmist ning mida isikult ei saa mõistlikult eeldada vältida või ületada.</p> <p>Seega on eelnõus juba sisuliselt tagatud põhimõte, et enne rikkumise fikseerimist hinnatakse puudumise tegelikke põhjuseid ning eristatakse põhjendatud ja põhjendamatu juhtumeid. Täiendava näitliku loetelu esitamine seletuskirjas võib kaasa tuua liigse kitsenduse ning ei võimalda arvestada kõigi võimalike eluliste olukordadega, mistõttu peetakse oluliseks säilitada juhtumipõhine ja paindlik hindamine.</p>
29	<p>Hoolduskoormuse arvestamine</p>	<p>Selgitatud.</p>

	<p>EPIKoda tervitab, et eelnõus käsitletakse eraldi hoolduskoormuse teemat. Samas soovime rõhutada, et hoolduskoormus võib olla väga erineva intensiivsusega. Näiteks võib inimene hooldada lähedast, kes vajab pidevat järelevalvet ja ööpäevaringset hooldust. Sellisel juhul ei saa automaatselt eeldada, et hoolduskoormusega inimese jaoks on sobivaks lahenduseks kaugtöö. Kui hooldatav vajab pidevat hoolt, ei võimalda see sageli tööülesannete täitmist ka kodust, sh võib hoolduskoormus tähendada ajutist, perioodilist või pikaajalist kurnatust, magamatust, nii vaimse kui füüsilise tervise probleeme jne. Sellistes olukordades on võtmetähtsusega koostöö kohaliku omavalitsusega, kes pakub tugiteenuseid.</p> <p>Soovime teada:</p> <ul style="list-style-type: none"> • millist koostööd kavandatakse kohalike omavalitsustega olukordades, kus hoolduskoormus on pikaajaline, • kuidas hinnatakse hoolduskoormuse tegelikku ulatust? • kas Töötukassa planeerib hoolduskoormusega inimestele erimeetmeid, toetamaks nende tööturule püsima jäämist, ümberõpet, tuge nt töö kaugtöövormi üleviimisel jne? 	<p>Vastavalt TöMS §5, lõikele 5 korraldab töötukassa tööturumeetmete pakkumist ning muud tööle saamiseks ja tööl püsimiseks vajalikku abi muuhulgas koostöös kohalike omavalitsustega. See hõlmab ka pakutavate toetusmeetmete ja nende vajaduse osas infovahetust, et toetada inimeste tööle saamist ja ületada selle ees seisvad takistused. Hoolduskoormusega inimestele ei ole planeeritud töötukassa erimeetmeid nende hoolduskoormusest tulenevalt – vastavaid toetusmeetmeid pakuvad kohalikud omavalitsused. Töötukassa ülesanne on toetada hooldamise kõrval tööle asumist, sh hinnatakse tööturuteenuste vajadust iga inimese puhul eraldi.</p> <p>Hoolduskoormuse arvestamise põhimõtted on lahti selgitatud real 24 ning seletuskirjas vastava eelnõu punkti juures. Hoolduskoormusega inimese puhul ei eeldata, et automaatselt on sobiv kaugtöö. Kaugtöö võimalus eeldab vastava tööpakkumise olemasolu ja töötaja võimalust kaugtööd teha (sh vajalike töövahendite olemasolu, kaugtöö tegemise võimalus) ning töoandja valmisolekut seda võimaldada.</p>
30	<p>Käitumisega seotud arveloleku lõpetamine</p> <p>Eelnõu kohaselt võib arveloleku lõpetada juhul, kui inimene käitub korduvalt agressiivselt, sündsusetult või muul moel nõustamist takistavalt. EPIKoda mõistab vajadust tagada turvaline töökeskkond Eesti Töötukassa töötajatele. Samas juhime tähelepanu, et mõnel juhul võib inimese käitumine olla seotud vaimse tervise seisundiga, neuroloogiliste või psühhiaatriliste häiretega või stressi või kriisiolukorraga. Sellistes olukordades ei pruugi käitumine olla inimese teadlik valik.</p> <p>EPIKoja seisukoht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • enne sanktsiooni rakendamist hinnata, kas käitumine võib olla seotud terviseseisundiga, 	<p>Arvestatud ja selgitatud.</p> <p>Sätte sõnastust on muudetud, vt ka real 9 antud selgitused. Vastavalt uuele sätte sõnastusele lisandub „mõjuva põhjuse“ tingimus. See tähendab, et töötukassa nõustaja peab hindama, kas tingimuste rikkumisel oli mõjuv põhjus. Mõjuva põhjuse hindamist on selgitatud real 24 eespool. Muuhulgas tähendab see, et saab arvesse võtta kui käitumine võib olla seotud terviseseisundiga ja see on seotud töövõime vähenemisega. Vastavalt tingimustele väljastatakse esimeste rikkumiste fikseerimisel hoiatus, st koheselt ei järgne sanktsiooni. Samuti on inimesel võimalik töötukassa otsustega tutvuda (sh rikkumise fikseerimise kohta) ja seda on võimalik vaidlustada.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> vajadusel suunata inimene sobivasse tugiteenusesse või kaasata kohalik omavalitsus abi andmisse. 	<p>Kui inimene on valmis tööd otsima ja soovib tööle asuda, töötukassal võimalik suunata ta vastavalt toetavatele meetmetele, sh nt psühholoogiline tugi vm vähenenud töövõimega inimeste töötamist toetavad meetmed.</p>
31	<p>Andmevahetus kohalike omavalitsustega</p> <p>Eelnõu kohaselt luuakse õiguslik raamistik andmevahetuseks kohaliku omavalitsusega, et saada infot abivajaduse hindamise ja funktsioneerimisvõime piirangute kohta. Palume läbi mõelda, kuidas tagatakse andmekaitse ja inimese nõusolek ning kuidas välditakse olukorda, kus erinevad süsteemid annavad vastuolulisi hinnanguid.</p>	<p>Selgitatud.</p> <p>Töötukassa ja kohalike omavalitsuste vaheline andmevahetus vastab andmekaitse nõuetele ning päringuid tehakse üksnes seaduses ette nähtud alustel.</p> <p>Nii KOV kui ka töötukassa nõustajad kaardistavad kliendi abivajadust. Juhul kui selline hindamine on KOVis juba tehtud, saab töötukassa tugineda KOV kaardistusele. Funktsioneerimisvõimes tuvastatud piirangute andmete kasutamine võimaldab töötukassal tugineda varasemale infole nii töövõime hindamisel kui ka tööalase rehabilitatsiooni vajaduse määramisel. Eesmärk on, et dubleerivaid hindamisi ei oleks vajadust teostada.</p>
Eesti Linnade ja Valdade Liit		
32	<p>Tööturumeetmete seaduse § 5 täiendamine lõikega 5¹, mis annab Töötukassale õiguse saada ja edastada kohaliku omavalitsuse üksuselt isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, on sõnastatud liiga laialt ega piira piisavalt, millised andmed on tööturumeetmete rakendamiseks vältimatult vajalikud. Kuigi kohalikud omavalitsused edastavad juba praegu põhjendatud juhtudel Töötukassale inimese tervise- ja funktsioneerimisvõime andmeid, ei ole põhjendatud, et kohaliku omavalitsuse juhtumiplaanides kajastuvad muud sotsiaalhoolekande eesmärgil kogutud eriliiki isikuandmed muutuksid tööturumeetmete kontekstis kasutatavaks. Sellised andmed on tihedalt seotud inimese privaatsuse ja haavatavusega ning nende teisene kasutamine ilma isiku selge, teadliku ja vabatahtliku nõusolekuta ei ole kooskõlas eesmärgipärasuse ega minimaalsuse põhimõtetega. Samuti ei ole põhjendatud sotsiaalsete ja perekondlike asjaolude ega alaealisi puudutavate andmete kaasamine olukordades, kus need on kogutud toetava ja</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Seletuskirja ja eelnõud on täiendatud. Eelnõu materjalidesse jäi ekslikult sisse säte ja selgitused nõusolekuta töötluse kohta, mille osas käesoleva eelnõuga otsustati mitte edasi liikuda. TõMS §5 täiendamine lõikega 5¹ on eelnõust välja võetud.</p>

	<p>kaitseva sekkumise eesmärgil ega ole otseselt seotud tööle rakendamise või tööturumeetmetes osalemisega. Teeme ettepaneku selgemalt määratleda eelnõu § 5 lõikes 5¹ sätestatud andmevahetuse ulatus, sealhulgas eriliiki isikuandmete töötlemise tingimused, eesmärgipärasus ja minimaalsus.</p>	
33	<p>Teeme ettepaneku eelnõu § 12 täiendada lõikega 3 järgmises sõnastuses:</p> <p>„(3) Töötukassa võib teha otsuse suunata töötuna arvelolev isik psühholoogilisele nõustamisele, kui töötu töötukassa töötajaga suulises või kirjalikus suhtluses hoiatusest hoolimata käitub agressiivselt, sündsusetult või muul moel nõustamist takistavalt. Kui töötu töötukassa töötajaga suulises või kirjalikus suhtluses hoiatusest hoolimata käitub agressiivselt, sündsusetult või muul moel nõustamist takistavalt kokku kolmel erineval vastuvõtul, siis lõpetatakse töötuna arvelolek“.</p>	<p>Mittearvestatud ja selgitatud.</p> <p>Eelnõus kavandatud algset sätet on muudetud. Eelnõu ei näe enam ette eraldiseisvat alust töötuna arveloleku lõpetamiseks üksnes agressiivse, sündsusetu või muul moel nõustamist takistava käitumise tõttu. Selle asemel on võrdsustatud olukord, kus inimese käitumise tõttu ei ole võimalik nõustamist läbi viia nõustamisel mitteosalemisega (nõustamine jääb faktiliselt toimumata). Seega on algne regulatsioon kitsendatud ning tagajärg seotakse objektiivse asjaoluga (nõustamise läbiviimise võimatus), mitte üksnes hinnanguga käitumisele.</p> <p>Lisaks selgitame, et töötukassa saab vajadusel pakkuda või vahendada kliendile psühholoogilist nõustamist tööturuteenusena eesmärgiga toetada inimese valmisolekut tööle asuda. Samas pikaajaline ravi tagatakse tervishoiusüsteemi kaudu; töötukassa ei asenda tervishoiuteenuse osutamist.</p>
34	<p>Seletuskirjas on välja toodud, et alates 2024. aastast hinnatakse täisealiste isikute abivajadust ühtsete standardite alusel ning tulemused dokumenteeritakse Rahvusvahelise Funktsioneerimisvõime Klassifikatsiooni (RFK) alusel STAR andmekogus, ei vasta tegelikule olukorrale. Praktikas ei ole STAR1 infosüsteem loodud RFK-põhise hindamise läbiviimiseks ega tulemuste ühtseks ja struktureeritud talletamiseks. Puudub kohustuslik ja kõiki täisealisi kliente hõlmav standardiseeritud hindamisprotsess ning kasutusel olev juhtumiplaan ei täida ühtse hindamisvahendi rolli. Lisaks eeldab juhtumiplaani koostamine ja selles sisalduvate andmete edasine kasutamine</p>	<p>Selgitatud ja seletuskirja täpsustatud</p> <p>Vastavalt TöMS § 5 lõikele 5 korraldab töötukassa tööturumeetmete pakkumist ning muud tööle saamiseks ja tööil püsimiseks vajalikku abi muuhulgas koostöös kohalike omavalitsustega. See hõlmab ka pakutavate toetusmeetmete ja nende vajaduse osas infovahetust, et toetada inimeste tööle saamist ja ületada selle ees seisvad takistused.</p> <p>TöMS § 5 lõikes 7 sätestatakse isikuandmed, mida töötukassal ja tööturuteenuse osutajad võivad töödelda tööturumeetmete pakkumisel. TöMS § 5 lõike 7 punkti 7 kohaselt on nendeks muuhulgas andmed isikule riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse poolt</p>

	<p>isiku nõusolekut, mis tähendab, et vajalikud andmed ei pruugi olla loodud ega andmevahetuseks kättesaadavad isegi siis, kui see oleks sisuliselt vajalik. Lisaks tuleb tähele panna, et RFK-põhise abivajaduse hindamise tegelik rakendamine eeldab uue infosüsteemse lahenduse, sh STAR2 valmimist ja kasutuselevõttu. Praegu puudub kohalikel omavalitsustel kindlus, et STAR2 on alates 1. jaanuarist 2027 sellises ulatuses ja kvaliteedis kasutusvalmis, mis võimaldaks kõigis omavalitsustes alustada või jätkata täisealiste isikute abivajaduse hindamist ühtsel, kohustuslikul ja tööprotsesse toetaval viisil. Ilma selge ajakava ja toimiva lahenduseta ei ole põhjendatud eeldada, et kohalikud omavalitsused suudavad lähiaastatel täita rolli, millele eelnõu ja seletuskiri viitavad.</p>	<p>toetuse, pensioni, hüvitise ja elatisabi maksmise ja teenuse pakkumise kohta ning andmed isikule koostatud juhtumiplaani kohta. Eelnõuga lisatakse loetellu andmed isiku abivajaduse hindamise ja funktsioneerimisvõime piirangute kohta. Sättes ei ole nimetatud, et andmed tuleks tingimata edastada sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrist, kuigi see oleks sellise võimaluse tekkimisel eelistatud andmete saamise viis. Eelnõu ei reguleeri KOVide poolt abivajaduse hindamise viisi ja andmete dokumenteerimist. Arvestades, et RFK-põhine abivajaduse hindamine kohalike omavalitsuste poolt on ettevalmistamisel ja tulevikus rakendamisel, on asjakohane ka eelnõus andmeid nimetada ning seletuskirjas sellele viidata.</p> <p>Säte annab töötukassale aluse neid andmeid töödelda. Sotsiaalteenuste ja -toetuste registrist saab andmeid pärida siis, kui vajalik tehniline lahendus on loodud. Seni saab andmete küsimine ja edastamine toimuda juhtumipõhiselt konkreetse menetluse raames, lähtudes vajadusest lahendada üksikjuhtum ning järgides isikuandmete minimaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõtteid.</p> <p>Samas peame infosüsteemidevahelist automatiseeritud andmevahetust X-tee kaudu pikas perspektiivis põhjendatuks ja vajalikuks, eeskätt menetluste tõhustamise ja halduskoormuse vähendamise eesmärgil.</p>
35	<p>Suuremates omavalitsustes on kliendibaas oluliselt mahukam, mistõttu on ka potentsiaalsete päringute ja juhtumite arv märkimisväärselt suurem. See tähendab, et töö ei ole üksikjuhtumipõhine, vaid pidev ja süsteemne ning eeldab erinevate spetsialistide, sotsiaaltöötajate ning andmekaitse spetsialistide regulaarset kaasamist. Sellest tulenev täiendav tööjõukulu ei ole realistlik katta olemasolevate ressursside arvelt ilma, et see mõjutaks negatiivselt teiste sotsiaalteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Eelnõus esitatud</p>	<p>Selgitatud.</p> <p>Eelnõu rakendamisel ei ole ette nähtud päringute mahu suurenemist ega regulaarse/süsteemse päringukanali loomist. Päringud ja infovahetus jätkuvad senisel kujul juhtumipõhiselt ning üksnes konkreetse menetluse raames, kui see on vajalik inimese tööturuteenuste pakkumiseks või abivajaduse selgitamiseks. Seega ei muutu päringute tegemine „pidevaks ja süsteemseks“ tegevuseks, vaid jääb üksikjuhtumitega seotud</p>

	seisukoht, et täiendav koormus ei pruugi nõuda uute ametikohtade loomist, ei ole vähemalt suuremate omavalitsuste puhul realistlik.	vajaduspõhiseks ning toimub minimaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõtteid järgides.
--	---	--

II kooskõlastusringi järel esitas tagasiside Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Tööandjate Keskliit ja Justiits- ja Digiministeerium.

Nr	Ettepanek/märkus	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kommentaar
Eesti Puuetega Inimeste Koda		
36	Meie seisukoht on, et tööturumeetmete eesmärk ei tohi olla süsteemi kujundamine eelkõige võimalike kuritarvituste ennetamiseks, vaid inimeste toetamine tööturule jõudmisel. Eriti oluline on see puuetega ja krooniliste haigustega inimeste puhul, kelle tööotsinguid võivad mõjutada terviseseisundi kõikumine, rehabilitatsiooni- ja raviteenuste kasutamine, abi- ja tugiteenuste kättesaadavus ning hoolduskoormus. Eraldi juhime tähelepanu sellele, et nõustamise läbiviimist takistava käitumise hindamisel tuleb arvestada ka inimese terviseseisundist, puudest või neuroloogilisest eripärast tulenevaid asjaolusid. Vastasel juhul võib tekkida olukord, kus puudest tulenevat käitumist käsitletakse ekslikult aktiivsushäirete rikkumisena. Nende asjaolude hindamine peab olema võimalikult ühetaoline ja läbipaistev.	Arvestatud. Nõustamise läbiviimist takistava käitumise fikseerimine rikkumisena on II kooskõlastusringi järel eelnõust eemaldatud ja seda ei fikseerita eraldi rikkumisena.
37	Samas meie seisukoht on jätkuvalt, et eelnõus kasutatakse mitmeid määratlemata mõisteid, mis jätavad praktikas suure tõlgendamisruumi. See võib viia olukorrani, kus erinevad nõustajad või piirkonnad rakendavad samu norme erinevalt. Sellisel juhul langeb tõendamiskoormus sageli inimesele, kellel ei pruugi olla piisavaid teadmisi või ressursse otsuse vaidlustamiseks. On selge, et Eesti Töötukassa tegeleb oma töötajate koolitamisega, et tagada ühtne rakenduspraktika, kuid meie hinnangul püsib siiski reaalne risk, et samu norme tõlgendatakse erinevates piirkondades erinevalt. Seetõttu peame oluliseks, et Eesti Töötukassa töötaks välja ühtsed juhised	Arvestatud. Eesti Töötukassas tugineb töökeskne nõustamine meetodilisel juhisel, mida uuendatakse vastavalt seadusemuudatustele. Samuti pakutakse nõustajatele regulaarseid koolitusi ja juhendamist nõustamise läbiviimiseks ning tööks töötukassa klientidega (sh aktiivsushäirete rakendamiseks).

	<p>nende mõistete rakendamiseks ning tagaks töötajatele vastavad süsteemsed ja regulaarsed koolitused.</p> <p>Me näeme, et eelnõuga üritatakse vähendada bürokraatiat ning tuua regulatsiooni rohkem selgust ja loogilisust. Peame oluliseks, et nende muudatuste keskmes säiliks inimese toetamine sobiva töö leidmisel ning vajadusel võrgustikutöö ja tugiteenuste kaasamine.</p> <p>Seetõttu peame vajalikuks, et enne seaduse jõustumist töötataks välja ühtsed rakendusjuhised ning jätkataks nõustajate süsteemset koolitamist, et vähendada erinevat tõlgenduspraktikat ja tagada inimestele üle Eesti võrdne kohtlemine. EPIKoda on valmis selles protsessis oma teadmiste ja kogemustega kaasa aitama ning tegema koostööd, et eelnõu rakendamine toetaks võimalikult hästi puuetega ja krooniliste haigustega inimeste osalemist tööturul.</p>	
Eesti Tööandjate Keskliit		
38	<p>Tööandjate hinnangul on eelnõus planeeritud muudatused samm õiges suunas. Erinevate aktiivsuspõuete rikkumiste käsitlemine ühtsena ja lubatud rikkumiste arvu vähendamine on kindlasti õiged otsused. Samas, arvestades, et 1) sama eelnõuga muudetakse sobiva töö käsitlemist paindlikumaks ja 2) nõustajaga kohtumisel saab osaleda ka üle veebi, oleks maksimaalsed 3+3 rikkumist endiselt liiga leebe lähenemine. Tekib küsimus, kuidas inimene kavatseb tööl käia, kui ta nii tähtsatele kohtumistele ei jõua või kokkuleppeid ei täida.</p>	<p>Selgitatud.</p> <p>Lubatud rikkumiste piirmäär (3+3) määramisel oleme lähtunud proportsionaalsuse põhimõttest, mille kohaselt ei tohi isiku ligipääsu hüvitistele ja toetustele (antud juhul töötuskindlustushüvitis ja töövõimetoetus) piirata ebaproportsionaalselt kiiresti. Eelnõus kaotatakse nõue osaleda nõustamisel kord 30 päeva jooksul, mistõttu võivad rikkumised koguneda lühikese aja jooksul ning tuua kiiresti kaasa sissetuleku kaotuse. Valitud lahendus – esmalt arveloleku lõpetamine ja korduvate rikkumiste korral 90-päevane ligipääsu piirang – tagab meie hinnangul parema tasakaalu rikkumise ja sanktsiooni vahel. Arvestada tuleb, et 90-päevane ooteaeg tähendab, et inimene ei saa sel perioodil taotleda töötuskindlustushüvitist ja võib kaasneda ka ravikindlustuse katkemine, mistõttu on tegemist intensiivse riivega.</p>
Justiits- ja Digiministeerium		

39	<p>Eelnõu § 1 punkti 13 kohaselt muudetakse tööturumeetmete seaduse (TöMS) § 12 lõike 1 punkte 1 ja 2, mis sätestavad alused, mille esinemisel teeb töötukassa otsuse isiku töötuna arveloleku lõpetamise kohta seoses nõustamisel osalemisega. Kuigi eelnõust on välja jäetud TöMS § 12 täiendamine lõikega 13, millega kavandati alus töötuna arveloleku lõpetamiseks juhul, kui töötu suhtleb töötukassaga agressiivselt, sündsusetult või muul moel nõustamist takistavalt, ei ole sisuline probleem lahendatud. Vastupidi, see on TöMS § 12 lõike 1 punkti 2 muutmisega isegi laienenud. Seetõttu jääb JDM oma 09.04.2026. a kooskõlastuskirjas esimesel kooskõlastusringil esitatud märkuse juurde. Käitumise hindamine („nõustamist takistav“) on jätkuvalt määratlemata ja subjektiivne, kuid nüüd seotakse see otse nõustamisel mitteosalemisega. See tähendab, et isikut võidakse käsitada nõustamisel mitteosalenuna ka juhul, kui ta on tegelikult kohal, mis laiendab oluliselt olemasoleva sanktsiooni kohaldamisala. Selline lahendus annab ametnikule ulatusliku kaalutlusruumi otsustada, millal käitumine takistab nõustamist, ning võimaldab sisuliselt jätta isiku abita subjektiivse hinnangu alusel. Arvestades, et tegemist on alusega, mis võib viia töötuna arveloleku lõpetamiseni ja seeläbi hüvitise kaotamiseni, peab see olema selgelt piiritletud ja objektiivselt kontrollitav. Takistava käitumisega isiku taga võib olla sotsiaalsüsteemi tuge vajav isik, kes eelnõuga kavandatava muudatuse tulemusel jääks abist ilma. Lisaks ei ilmne seletuskirjast, et tegemist oleks ulatusliku probleemiga, mis vajaks just seaduse tasandil reguleerimist. Märgime, et hea õigusloome on õigusloome, mis lähtub <i>ultima ratio</i> (viimane abinõu) põhimõttest, on kaasav ja tõendusel põhinev. <i>Ultima ratio</i> põhimõtte kohaselt tuleb enne, kui asuda seadust muutma, hinnata ja põhjendada, kas ja miks probleemi ei saa lahendada seadust muutmata. Praegusel kujul ei ole need nõuded täidetud. Eelnõus on jätkuvalt lähtutud põhimõttest,</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõu § 1 punktist 13 on ära jäetud TöMS § 12 lõike 1 punkti 1 muudatust ning punkti 2 muudatusest on jäetud välja tekstiosa „või töötu käitumine nõustamisel takistab nõustamise läbiviimist“.</p>
----	--	---

	<p>mille kohaselt seotakse töötuna arveloleku lõpetamine isiku käitumisega. Oleme seda küsimust põhjalikult analüüsinud ning jõudnud seisukohale, et selline lähenemine ei ole kooskõlas õigusriigi põhimõtetega. Seda seisukohta oleme väljendanud ka aruteludes eelnõu koostajaga. 2</p> <p>Lisaks on eelnõu praeguses versioonis kõnealust regulatsiooni ulatust laiendatud, mistõttu meie varasemad murekohad ei ole mitte vähenenud, vaid süvenenud. JDM kooskõlastab eelnõu tingimusel, et eelnõu § 1 punktiga 13 muudetavatest TõMS § 12 lõike 1 punktidest 1 ja 2 jäetakse välja tekstiosa „või töötu käitumine nõustamisel takistab nõustamise läbiviimist“. Palume eelnõu vastavalt muuta.</p>	
40	<p>Eelnõu § 1 punkti 7 kohta esitas JDM esimesel kooskõlastusringil 09.04.2026. a kooskõlastuskirjas märkuse, mille kohaselt töötukassa peaks nõustamise viisi üle otsustamisel võimalusel arvestama ka inimese sooviga. Nimetatud märkust ei ole arvestatud. JDM jääb oma märkuse juurde. Eksliku arusaama vältimine ei eelda isiku sooviga arvestamise võimaluse täielikku välistamist, kuna ka kehtiva õiguse kohaselt otsustab nõustamise viisi töötukassa ning isikul ei ole õigust nõuda nõustamist kindlal viisil.</p> <p>Isiku soov on üks asjakohane asjaolu, mida haldusorgan peab kaalutlusõiguse teostamisel arvestama. Selle täielik välistamine seaduse tasandil kitsendab põhjendamatult kaalutlusruumi ega ole vajalik õigusselguse tagamiseks. Vaidlusriski või põhjendamiskohustuse suurenemine ei ole piisav alus isiku olukorra arvestamise võimaluse piiramiseks. Samuti ei asenda eelnõuga kavandatud TõMS § 9 lg 2¹ isiku eelistuse arvestamist. Teeme ettepaneku sõnastada TõMS § 9 lõige 2 järgmiselt: „<i>Nõustamine võib toimuda töötukassas kohapeal, töötukassa infosüsteemi kaudu, telefoni teel või muul viisil. Nõustamise viisi otsustab töötukassa, arvestades võimalusel isiku soovi ja võimalusi tööd leida.</i>“.</p>	<p>Mittearvestatud ja selgitatud.</p> <p>Jääme eelnõus kavandatud sõnastuse juurde. Nõustamise viisi kindlaksmääramine on töötukassa kui haldusorgani ülesanne, mida tuleb teha lähtudes eelkõige sellest, milline nõustamise viis toetab kõige paremini inimese tööle naasmist ja tööturule jõudmist. Nõustamise viisi eesmärk ei ole üksnes korraldada suhtlus tehniliselt sobival moel, vaid valida konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades selline nõustamisvorm, mis võimaldab kõige tulemuslikumalt hinnata inimese tööotsinguid, takistusi tööle asumisel ning vajadust edasiste meetmete järele.</p> <p>JDM ettepanek lisada seadusesse, et nõustamise viisi otsustamisel arvestatakse võimalusel isiku sooviga, ei ole meie hinnangul vajalik ega suurenda õigusselgust. Ka kehtiva õiguse järgi otsustab nõustamise viisi töötukassa, mistõttu ei ole isikul subjektiivset õigust nõuda nõustamist kindlal viisil. Samas on praktikas loomulik, et nõustaja võtab inimese eelistused suhtluse korraldamisel teadmiseks, kuid see ei saa olla iseseisev õiguslik kriteerium nõustamisviisi määramisel. Seadusesse sellise viite lisamine looks mulje, et isiku soovil on nõustamisviisi määramisel</p>

		<p>eraldiseisev normatiivne kaal, mis võib omakorda tekitada vaidlusi selle üle, millal ja kui ulatuslikult tuli isiku soovi arvestada.</p> <p>Selline sõnastus ei kitsendaks mitte kaalutlusruumi, vaid muudaks selle ebaselgemaks. Kaalutlusõigus peab jääma töötukassale selleks, et valida nõustamise viis ühtsetel ja sisulistel alustel, mitte sõltuvalt üksnes isiku eelistusest. Töötukassa otsus ei ole siiski piiramatu, vaid peab tuginema seaduses sätestatud eesmärgile ning eelnõuga lisatavale § 9 lõikele 2¹, mis täpsustab, millistest asjaoludest nõustamise aja ja viisi määramisel lähtutakse. Seega on regulatsioonis juba ette nähtud piisavad raamid läbipaistvaks ja kontrollitavaks kaalutlusotsuseks.</p> <p>Seetõttu ei pea me põhjendatuks täiendada TöMS § 9 lõiget 2 sõnadega „arvestades võimalusel isiku soovi“, kuna see ei anna regulatsioonile sisulist lisaväärtust, kuid võib vähendada normi selgust ja prognoositavust.</p>
41	<p>Eelnõu § 3 punkti 3 kohaselt muudetakse töötuskindlustuse seaduses (TKindlS) töötukassa eesmärgi käsitlevat regulatsiooni. Seletuskirja lisa 2 kooskõlastustabelis on selgitatud, et kuigi TKindlS § 23 säte on pealkirjastatud töötukassa eesmärgina, sisaldab viidatud paragrahvi lõige 2 töötukassa ülesannete loetelu. Analüüside ja uuringute osas täiendab sätet TKindlS § 35 lg 1 p 7. Eelnõu koostaja leiab, et TKindlS § 23 lõike 2 punkt 6 koosmõjus TKindlS § 35 lg 1 punktiga 7 on töötlemise aluseks ning täiendavalt töötlemise aluse sätestamine ei ole vajalik. Eeltoodust tulenevalt palume seletuskirja vastavalt ka täiendada ja märkida, et uuringute tegemise õiguslik alus on töötukassa andmekogus töödeldavate andmete piirides ning uuringute puhul, mille tarbeks on vaja mujalt lisaandmeid saada, toimub andmetöötlus isikuandmete kaitse seaduse § 6 alusel.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Seletuskirja on eelnõu §3 punktis 3 vastavalt täiendatud.</p>

42	<p>Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõjuanalüüsi kohta.</p>	<p>Arvestatud. Jäljega tehtud normitehniliste, keelemärkuste ja mõjuanalüüsi märkustega on suuremas osas arvestatud. Arvestamata on jäetud märkustega põhiseaduslikkuse analüüsi struktuuri muutmiseks kuivõrd tegemist on stiililise, mitte sisulise muudatusega.</p>
----	--	--